מהדורה 9 תאריך עדכון 27.7.2022

מהדורות קודמות:

מהדורה 8 תאריך עדכון 10.6.2020

מהדורה 7 תאריך עדכון 29.03.2020

מהדורה 6 תאריך עדכון 6.11.2019

מהדורה 5 תאריך עדכון 4.3.2018

מהדורה 4 - תאריך עדכון 1.10.2017

מהדורה 3 - תאריך עדכון 2.3.2016

מהדורה 2 - תאריך עדכון 8.10.2015

מהדורה 1 - תאריך פרסום 22.4.2015

שער 5, חלק 2, פרק 1 - מדידה

סימן ג - מדידת התחייבויות

רח' עם ועולמו 4 ירושלים 9546304 טל': 02-5317248 פקס': 02-5695342

www.mof.gov.il/hon

תוכן עניינים

1. הערכת עתודות לצורך דיווח כספי - חברת ביטוח ומאזן אקטוארי של קרן פנסיה 3
1.1. עתודות ביטוח 3
1.1.1. ביטוח כללי 3
(א) פרמיה שטרם הורווחה 3
(ב) פרמיה בחסר 4
(ג) תביעות תלויות 4
(ד) הוצאות עקיפות ליישוב תביעות 5
(ה) הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח 5
(ו) עתודת עודף הכנסות על הוצאות 5
(ז) הסדר ביטוח שיורי ("הפול") ועסקים נכנסים 6
(ח) השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה 6
1.1.2. ביטוח חיים 8
(א) עתודות בביטוח חיים 8
(ב) שמירה על ערך פדיון מובטח 8
(ג) הצגת התחייבויות בתוכניות ביטוח חיים שכנגדן עומדות איגרות חוב מיועדות מסוג ח"ץ 8
(ד) השלמת עתודות לתשלום קצבה 9
1.1.3. ביטוח בריאות 15
(א) פרמיה שטרם הורווחה 15
(ב) תביעות תלויות 15
(ג) הוצאות עקיפות 15
(ד) הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח 16
(ה) הפרשה בגין השתתפות ברווחים 16
(ו) השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה 16
1.1.4. בדיקת נאותות העתודה (LAT) 16
1.2. מאזן אקטוארי של קרן פנסיה 19
1.2.1. הוראות כלליות לכלל קרנות הפנסיה 20
1.2.2. הוראות ספציפיות לקרן חדשה 23
1.2.3. הוראות ספציפיות לקרן פנסיה ותיקה 26
(א) הנחות לכלל קרנות הפנסיה הותיקות 26
(ב) הוראות ספציפיות לקרן ותיקה שלא מונה לה מנהל מיוחד 27
(ג) הוראות ספציפיות לקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד 28
1.2.4. הוראות לקופת גמל מרכזית לקצבה 36
1.2.5 הוראות לקרן השתלמות לעובדי הוראה 37
2. חישוב הערך הגלום 38
2.1 אימוץ המלצות הוועדה לקביעת כללים ועקרונות לפרסום הערך הגלום 38
2.2 הבהרות הנוגעות לאמור בדוח הוועדה 38
3. תיעוד מודלים, הנחות ומחקרים בביטוח חיים ובריאות 38

עמדת הממונה על שוק ההון מס' 1 - נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך דיווח כספי 39
עמדת הממונה על שוק ההון מס 2 - כפילות סיוע ישיר 42

- **בפרק זה מובאות הוראות המדידה של התחייבויות ביטוח חיים, ביטוח כללי, ביטוח בריאות ופנסיה;**
- **להוראות בדבר חובות אקטואר ממונה - ראו פרק 9 בחלק 1 של שער 5 (ממשל תאגידי וניהול סיכונים);**
- **להוראות בדבר דין וחשבון לציבור (בכלל זה הצהרת אקטואר ממונה) - ראו פרק 1 בחלק 4 של שער 5;**
- **להוראות בדבר טפסי דיווח לממונה על שוק ההון ודין וחשבון אקטוארי - ראו פרק 3 בחלק 4 של שער 5.**

1. הערכת עתודות לצורך דיווח כספי - חברת ביטוח ומאזן אקטוארי של קרן פנסיה

1.1. עתודות ביטוח

1.1.1. ביטוח כללי

חברת ביטוח תחשב את סכום העתודות שתחזיק בביטוח כללי, כך שישקפו באופן נאות והולם את התחייבויות הביטוח שלה.

הממונה על שוק ההון פרסם עמדת הממונה לעניין - "נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך דיווח כספי"[ע] (עמדה מס' 1)[1].

חברת ביטוח תכלול במסגרת עתודות ביטוח בביטוח כללי את ההפרשות הבאות בהתאם לתנאים המצוינים לצדן[2].

חברת ביטוח תחשב, בנפרד, לגבי כל אחת מההפרשות הבאות, התחייבות ביטוחית כוללת, התחייבות ביטוחית לגבי ביטוח משנה והתחייבות ביטוחית בשייר עצמי ותחשב אותן ליום האחרון של כל רבעון[3].

ההפרשות יוערכו בידי אקטואר ממונה אלא אם צוין אחרת[4]. הערכת אקטואר ממונה תיערך בגין כל דוח כספי (שנתי ורבעוני) ובגין הסכומים בברוטו ובשייר[5].

אקטואר ממונה יכול להתייחס להפרשות שצוין לצדן כי לא יוערכו בידי אקטואר ממונה ולהפרשות נוספות שאינן מנויות להלן תוך מתן ביאור מפורש לכך[6]. בביטוח משותף - האקטואר הממונה רשאי להתבסס על הערכה שבוצעה על ידי האקטואר הממונה של חברת הביטוח המובילה[7].

ההפרשות בענפים בהם חברת ביטוח רשאית שלא למנות אקטואר ממונה כמפורט בפרק 9 בחלק 1 של שער 5 (אקטואר ממונה ואקטואר ראשי)[8], לא יוערכו בידי אקטואר ממונה.

(א) **פרמיה שטרם הורווחה**

(1) בחוזי ביטוח שתחילת הביטוח בהם החלה לפני תום תקופת הדוח ודמי הביטוח בהם נרשמים מראש - ההפרשה תבוסס על החלק היחסי של דמי הביטוח שנרשמו בתקופת הדוח בגין ימי ביטוח שלאחר תקופת הדוח;

(2) חברת ביטוח העוסקת בביטוח מפני נזקי טבע בחקלאות בלבד, תחשב הפרשה בסכום שלא יפחת מהסכום המחושב לפי פסקת משנה (א) ולא יעלה על הסכום המחושב לפי פסקת משנה (ב) שלהלן:

(א) דמי הביטוח לגבי כל סוג גידול חקלאי בנפרד בגין ימי ביטוח שלאחר תקופת הדוח, לפני ניכוי חלקו של מבטח משנה כפי שחושבו לתאריך הדוח הכספי השנתי האחרון, בתוספת דמי הביטוח ב-12 החודשים שקדמו לתאריך הדוח בשייר עצמי

---

[1] מקור: עמדת ממונה שה. 2015-2076 מה-12 בינואר 2015

[2] מקור: חוזר יציבות 1-1-2013 סעיף 2. תחילה – ביום תחילתן של תקנות עתודות בביטוח כללי.

[3] מקור: תקנות 2(2) ו-3 לתקנות עתודות ביטוח. תחילה - 30 ימים מיום פרסום התקנות (יום הפרסום: 21.2.2013)

[4] ראו הוראות כלליות לעניין הערכת אקטואר ממונה בפרק 9 של חלק 1 בשער 5.

[5] מקור: חוזר ביטוח 1-1-2015 סעיף 2 וכן סעיף 2 בפרק ב בנספח א. תחילה - מהדוחות הכספיים לשנת 2015

[6] מקור: חוזר ביטוח 1-1-2015 סעיף 2ב' לפרק ב' בנספח א'. תחילה - מהדוחות הכספיים לשנת 2015

[7] מקור: חוזר 1-1-2015 –סעיף 1ה)2 בפרק ב' בנספח א'. תחילה - מהדוחות הכספיים לשנת 2015

[8] מקור: חוזר 14-1-2016.

ובתוספת ההשתתפות העצמית בשכבות הנזק המכוסות על ידי ביטוח משנה (למעט ביטוח משנה ממדינת ישראל);

(ב) פי חמש מדמי הביטוח בשנת הדוח.

(3) בחישוב חלקם של מבטחי משנה בפרמיה שטרם הורווחה - לגבי ביטוח משנה לפי שיטה יחסית, אין לכלול פרמיה שנרשמה לזכותו של מבטח המשנה בעד כיסוי לפי שיטה בלתי יחסית, אלא אם הכיסוי ניתן לפי שנת חיתום ולא לפי שנת דוח;

(4) אין חובה כי הפרשה זו תוערך בידי אקטואר ממונה.

(ב) **פרמיה בחסר**[9]

חברת ביטוח תחשב הפרשה שתבוסס על הפער בין העתודה לסיכונים שטרם חלפו לבין הפרמיה שטרם הורווחה

יש לכלול בעתודה לסיכונים שטרם חלפו את המרכיבים הבאים:

(1) עלות הסיכון הביטוחי;

(2) מרווח לחוסר הוודאות הנלווה לסיכון (כהגדרתו בעמדה מספר 1);

(3) העלות ליישוב תביעות וההוצאות הנלוות לביטוחים אלה.

הערכת אקטואר ממונה תתייחס להפרשות לגבי כל אחד מענפי הביטוח הבאים ברמת השייר בלבד:

(1) ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי;

(2) ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי);

(3) ביטוח מקיף לדירות.

(ג) **תביעות תלויות**

(1) חברת ביטוח תחשב הפרשה לתביעות תלויות בשל נזקים שאירעו עד ליום הדוח, בין אם חברת ביטוח קיבלה עליהם דיווח ובין אם לאו, ובשל הוצאות ישירות לישוב התביעות. בחישוב הפרשה כאמור לפי שנות חיתום, תפעל חברת ביטוח כדלקמן: לגבי הפרשה המחושבת בגין שנת החיתום האחרונה - לא ייכלל בהפרשה לתביעות התלויות החלק המיוחס לימי הביטוח שלאחר תקופת הדוח. הסכום שלא ייכלל הוא סך ההפרשה בגין כל שנת החיתום מוכפל ביחס בין יתרת הפרמיה שטרם הורווחה לבין סך דמי הביטוח עבור שנה זו, למעט אם קבע האקטואר הממונה פריסה אחרת המשקפת את הנזק.

(2) הפרשת אקטואר ממונה תבוצע באופן הבא[10]:

(א) בענפים שאינם מקובצים - הפרשה עבור כל אחד מענפי הביטוח הכלולים בה בנפרד.

(ב) בענפים מקובצים - הפרשה עבור כל ענפי הביטוח הכלולים בה במקובץ.

בסעיף זה:

"**ענפים שאינם מקובצים**" - ענפים אשר לגביהם ניתן לבצע הערכה אקטוארית ולתת חוות דעת אקטוארית עבור כל ענף בנפרד;

"**ענפים מקובצים**" - ענפים אשר לגביהם לא ניתן לבצע הערכה אקטוארית ולתת חוות דעת אקטוארית עבור כל ענף בנפרד, אלא רק עבור סך ההפרשות בגין כל הענפים במקובץ (מקובצים ושאינם מקובצים).

---

[9] מקור: חוזר ביטוח 1-1-2015 סעיף 2ב' לפרק ב' בנספח א'. תחילה - מהדוחות הכספיים לשנת 2015.

[10] מקור: חוזר ביטוח 1-1-2015 סעיף 2ב' לפרק ב' בנספח א'. תחילה - מהדוחות הכספיים לשנת 2015.

(ד) **הוצאות עקיפות ליישוב תביעות**

חברת ביטוח תחשב הפרשה בשל הוצאות עקיפות ליישוב תביעות בגין נזקים שאירעו עד ליום הדוח (Reserve for Unpaid Unallocated Loss Adjustment Expenses).[11]

(ה) **הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח**

בחוזי ביטוח בהם דמי הביטוח מתפרסים על פני מספר שנים, תבוצע הפרשה בשל חלק דמי הביטוח הנגבה בשנים המוקדמות של החוזה והמיועד למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר[12].

(ו) **עתודת עודף הכנסות על הוצאות[13]**

(1) עתודת עודף הכנסות על הוצאות תחושב בענפי הביטוח הבאים:

(א) ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי;

(ב) ביטוח מפני אחריות מעבידים;

(ג) ביטוח אחריות צד שלישי;

(ד) ביטוח מפני אחריות מקצועית;

(ה) ביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים;

(ו) ביטוח כלי שיט;

(ז) ביטוח כלי טיס;

(ח) ביטוח השקעות של רוכשי דירות;

(ט) ביטוח סיכוני סחר חוץ.

(2) הסך המצטבר של עודף הכנסות על הוצאות של מספר שנות חיתום (להלן - **עתודת עודף הכנסות על הוצאות במצטבר**) יחושב כמפורט להלן:

(א) בענפים המפורטים בפסקאות משנה (1)(א) עד (ח) לעיל[14] תחושב עתודת עודף הכנסות על הוצאות במצטבר למשך 3 שנים.

(ב) בענף המפורט בפסקה (1)(ט) לעיל: בביטוח שתקופת האשראי שבו היא עד 365 ימים תחושב עתודת עודף הכנסות על הוצאות במצטבר למשך שנתיים, ובביטוח שתקופת האשראי בו עולה על 365 ימים, תחושב עתודת עודף הכנסות על הוצאות במצטבר למשך 4 שנים.

(3) הכנסות מהשקעות יחושבו לפי שיעור קבוע של 3% ריאלי לשנה, ללא תלות בתשואה שהושגה בפועל על ההשקעות.

(4) בחישוב עודף הכנסות על הוצאות ניתן יהיה לנכות רק הוצאות אלה, לפי הנמוך מבניהן:

(א) ההוצאות שהוצאו בפועל;

(ב) אחד משני אלו:

(1) בענף ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי- 15% מדמי הביטוח;

(2) ביתר הענפים - בשנה הראשונה 24% מדמי הביטוח, ובשנים הבאות 30% מדמי הביטוח המצטברים.

בפסקה זו - הוצאות, למעט תביעות ששולמו והוצאות ישירות ליישובן.

---

[11] מקור: חוזר ביטוח 1-1-2015 סעיף 2ב' לפרק ב' בנספח א'. תחילה - מהדוחות הכספיים לשנת 2015.

[12] מקור: חוזר יציבות 1-1-2013 סעיף 2ה. תחילה – ביום תחילת של תקנות עתודות בביטוח כללי.

[13] מקור: חוזר יציבות 1-1-2013 סעיף 3. תחילה – ביום תחילת של תקנות עתודות בביטוח כללי.

[14] תיקון לחוזר 1-1-2013, במקור: "בענפים המפורטים בסעיפים 3.ב.1) עד 3.ב.8) לעיל שלא ניתן לבצע לגביהם הערכה אקטוארית". תחילה – ביום תחילת של תקנות עתודות בביטוח כללי.

(5) עתודת עודף הכנסות על הוצאות לגבי ביטוח משנה תחושב כהפרש שבין הסכומים שהועברו למבטחי משנה לבין סכומים שנתקבלו ממבטחי משנה לשנת החיתום, כאשר לצורך חישוב הסכומים שהועברו למבטח המשנה ניתן לכלול את חלק הדמים שנגבו מהמבוטח בהתאם לחלקו היחסי של מבטח המשנה בפרמיה.

(6) החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015 לא יידרש עוד חישוב של עתודת עודף הכנסות על הוצאות בענפים המפורטים בפסקאות משנה (ו)(1)(א) עד (ח)[15].

(7) אין חובה כי הפרשה זו תוערך בידי אקטואר ממונה.

לעניין פסקה זו:

"**הוצאות בשייר עצמי**" - סך התשלום ששילמה חברת ביטוח בגין תביעות והוצאות ישירות ועקיפות ליישוב אותן תביעות בניכוי חלקם של מבטחי משנה, בתוספת הוצאות הנהלה וכלליות, עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות של חברת ביטוח;

"**הכנסות בשייר עצמי**" - דמי ביטוח, לרבות פרמיית פורטפוליו ותביעות פורטפוליו, בתוספת עמלות ותקבולים אחרים שאינם השתתפות בתביעות ממבטח משנה בניכוי תשלומים למבטח משנה;

"**עודף הכנסות על הוצאות**" - ההפרש בין הכנסות בשייר עצמי לבין הוצאות בשייר עצמי לשנת חיתום, בתוספת הכנסות מהשקעות עליהן.

(ז) **הסדר ביטוח שיורי ("הפול") ועסקים נכנסים**

הערכת האקטואר הממונה תכלול את ההפרשות המחושבות בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול") או בגין עסקים נכנסים[16].לעניין זה, "**עסקים נכנסים**" - עסקים שנתקבלו, במישרין או באמצעות מתווך, ממבטחים אחרים בישראל או מחוץ לישראל לפי הסכם ביטוח משנה;

(ח) **השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה[17]**

בדיקת נאותות העתודה (LAT) תיערך בהתאם להוראות סעיף 1.1.4 להלן.

לעניין סעיף קטן זה:

(1) "ביטוח כללי" - כל אחד מאלה:

(א) ביטוח מפני אחריות מעבידים כמשמעותו בסעיף 1(א)(7) להודעת ענפי ביטוח;

(ב) ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי כמשמעותו בסעיף 1(א)(8) להודעת ענפי ביטוח;

(ג) ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי) כמשמעותו בסעיף 1(א)(9) להודעת ענפי ביטוח;

(ד) ביטוח כלי טיס לרבות אחריות כלפי צד שלישי כמשמעותו בסעיף 1(א)(10) להודעת ענפי ביטוח;

(ה) ביטוח כלי שיט לרבות אחריות כלפי צד שלישי כמשמעותו בסעיף 1(א)(11) להודעת ענפי ביטוח;

(ו) ביטוח מקיף לדירות ולבתי עסק לרבות ביטוח זכוכית כמשמעותו בסעיף 1(א)(12) להודעת ענפי ביטוח;

(ז) ביטוח מטענים בהובלה כמשמעותו בסעיף 1(א)(13) להודעת ענפי ביטוח;

(ח) ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי למעט ביטוח כאמור הכלול בענפים המנויים בפסקאות (א) עד (ה) כמשמעותו בסעיף 1(א)(14) להודעת ענפי ביטוח;

---

[15] מקור: חוזר 2-1-2015. לפי החוזר – "חברת ביטוח רשאית שלא לחשב את עתודת עודף הכנסות על הוצאות בענפים אלו החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2014 ובלבד שתפעל גם בהתאם לאמור בסעיף 6.ב. לעמדת הממונה - נוהג מיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי לצורך דיווח כספי, מיום 12 בינואר 2015 (ראו מס' 1) וכן בהתאם לאמור בסעיף 6.ב. לחוזר ביטוח 1-1-2015 "הערכה אקטוארית בביטוח כללי".

[16] מקור: חוזר ביטוח 1-1-2015 סעיף 2ב' לפרק ב' בנספח א'. תחילה - מהדוחות הכספיים לשנת 2015.

[17] מקור: סעיף א לחוזר 14-1-2015. תחילה - החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2015.

(ט) ביטוח מפני אבדן רכוש, למעט ביטוח כאמור הכלול בענפים המנויים בפסקאות (ג) עד (ז) ולרבות ביטוח זכוכית כמשמעותו בסעיף 1(א)(15) להודעת ענפי ביטוח;

(י) ביטוח השקעות של רוכשי דירות, לפי דרישות חוק המכר (דירות) כמשמעותו בסעיף 1(א)(16) להודעת ענפי ביטוח;

(יא) ביטוח חקלאי, למעט ביטוח מפני נזקי טבע בחקלאות כמשמעותו בסעיף 1(א)(17) להודעת ענפי ביטוח;

(יב) ביטוח הנדסי כמשמעותו בסעיף 1(א)(18) להודעת ענפי ביטוח;

(יג) ביטוח זכוכית בלבד כמשמעותו בסעיף 1(א)(19) להודעת ענפי ביטוח;

(יד) מתן ערבויות כמשמעותו בסעיף 1(א)(20) להודעת ענפי ביטוח;

(טו) ביטוח מפני נזקי טבע בחקלאות כמשמעותו בסעיף 1(א)(21) להודעת ענפי ביטוח;

(טז) ביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים כמשמעותו בסעיף 1(א)(22) להודעת ענפי ביטוח;

(יז) ביטוח אשראי כמשמעותו בסעיף 1(א)(23) להודעת ענפי ביטוח;

(יח) ביטוח סיכוני סחר חוץ כמשמעותו בסעיף 1(א)(24) להודעת ענפי ביטוח;

(יט) ביטוח מפני סיכונים אחרים כמשמעותו בסעיף 1(א)(25) להודעת ענפי ביטוח;

(כ) ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא (בענף בודד – MONOLINE) כמשמעותו בסעיף 1(א)(26) להודעת ענפי ביטוח;

1.1.2. **ביטוח חיים**

(א) **עתודות בביטוח חיים**

חברת ביטוח תחשב את סכום העתודות שתחזיק בביטוח חיים, כך שישקפו באופן נאות והולם את התחייבויות הביטוח שלה. חברת ביטוח תכלול במסגרת עתודות ביטוח בביטוח חיים את ההפרשות הבאות בהתאם לתנאים המצוינים לצדן. חברת ביטוח תחשב, בנפרד, לגבי כל אחת מההפרשות הבאות, התחייבות ביטוחית כוללת, התחייבות ביטוחית לגבי ביטוח משנה והתחייבות ביטוחית בשייר עצמי ותחשב אותן ליום האחרון של כל רבעון.

הערכת אקטואר ממונה תיערך בגין כל דוח כספי (שנתי ורבעוני) ולסכומים בברוטו ובשייר:[18] [19]

(1) הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה) וההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן חברת ביטוח טרם קיבלה דיווח) –

Reserve for Unpaid Losses (Incurred but Unpaid Claims) and Unpaid Allocated and Unallocated Loss Adjustment Expenses (Including IBNR)

(2) הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות –

(א) עתודה לתכנית עם צבירה;

(ב) הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות;

(3) חלק העתודה בגין תביעות בתשלום (לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אובדן כושר עבודה והכנסה למשפחה).

(4) הפרשה בגין השתתפות ברווחים.

(5) השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה –

בדיקת נאותות העתודה (LAT) תיערך בהתאם להוראות סעיף 1.1.4 להלן;

(6) אחר - הפרשות נוספות לפי הוראות הממונה על שוק ההון, כגון: הפרשה בגין עתודה לשמירה על ערך פדיון מובטח בהתאם להוראות סעיף קטן 1.1.2(ב), השלמת העתודה לתשלום קצבה בהתאם להוראות סעיף קטן 1.1.2(ד).

על ההפרשות המפורטות לעיל לכלול את ההפרשות המחושבות בגין עסקים נכנסים. ניתן להתייחס להפרשות נוספות אשר לא נזכרות לעיל.[20] [21]

לעניין זה, "עסקים נכנסים" - עסקים שנתקבלו, במישרין או באמצעות מתווך, ממבטחים אחרים בישראל או מחוץ לישראל לפי הסכם ביטוח משנה;

(ב) **שמירה על ערך פדיון מובטח**[22]

בפוליסות ביטוח חיים בהן קיים ערך פדיון, אקטואר ממונה יוודא שסכום העתודה לא יפחת מערך הפדיון.

(ג) **הצגת התחייבויות בתוכניות ביטוח חיים שכנגדן עומדות איגרות חוב מיועדות מסוג ח"ץ**[23]

---

[18] נוסח הותאם לסעיפים העוסקים בביטוח כללי ובריאות.

[19] מקור: חוזר ביטוח 2-1-2007 סעיף 2א לפרק ב' לנספח א'. תחילה: מהדוחות הכספיים לשנת 2006.

[20] מקור: חוזר ביטוח 2-1-2007 סעיף 2ג לפרק ב' לנספח א'. תחילה: מהדוחות הכספיים לשנת 2006.

[21] במקור גם מוזכרת הפרשה בגין עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל. חוזר 5-1-2007 מבטל הפרשה זו. תחילה: מהדוחות הכספיים לשנת 2006.

[22] מקור: חוזר ביטוח יציבות 1998/10 סעיף ד. תחילה: 15/10/1998. נוסח הסעיף שונה. מקור סמכות: סעיף 41ד לחוק הפיקוח על הביטוח. תחילה – 1.6.2015.

[23] מקור: חוזר ביטוח 2004/8, סעיפים 1.ב,ג. תחילה: 24/3/2004

על אף שבעת ירידת מדד נקבעה רצפה להערכת אגרות חוב מיועדות[24], הרי שלעניין חישוב והצגה של עתודות הביטוח כנגדן עומדות אגרות חוב מיועדות יש להיצמד לתנאי חוזה הביטוח. זאת משום שבתנאי הפוליסה נקבע כי סכום הביטוח ישוערך בהתאם לכל שינוי במדד, העתודה תותאם לירידה במדד.

(ד) **השלמת עתודות לתשלום קצבה**

חברת ביטוח תחשב הפרשה בגין השלמת עתודות לתשלום קצבה בהתאם להוראות המפורטות להלן:

לעניין פסקה זו, "התאריך הקובע" - יום כ"ג בניסן התשנ"ז (30 באפריל 1997)[25];

(1) ייחוס לקבוצות פוליסות ביטוח[26]

קיימת חשיבות לכך שכל השלמה לעתודות לתשלום קצבה הנדרשת לפי הוראות אלו תיוחס לקבוצות פוליסות ביטוח מתאימות. החל משנת 1999 בעקבות החלת שיטת ה-DAC, שבה נדרשה כל חברת ביטוח לבחור בשיטת הייחוס המתאימה לה, יש לייחס כל השלמה לעתודות לתשלום קצבה לקבוצות פוליסות ביטוח באותה שיטה שבה יוחס DAC לפוליסות. לגבי פוליסות שהופקו לפני 1 בינואר 1999 יש ליחס כל השלמה לעתודות לתשלום קצבה לפי קרנות (מקרן א' ועד קרן י' לפי העניין).

(2) שיטת השלמת העתודות לתשלום קצבה[27]

(א) **השלמה מידית**

חברת ביטוח תשלים את העתודות לתשלום קצבה באופן מידי, עבור כל פוליסת ביטוח חיים מסוג קצבה העומדת באחד או יותר מהקריטריונים הבאים:

(1) הקצבה משולמת למבוטח או למוטבו;

(2) המבוטח הגיע לגיל הפרישה הצפוי הנקבע בחברת ביטוח;

(3) הפוליסה שייכת לקבוצת פוליסות ביטוח, בהתאם לאמור בפסקה (1) לעיל, ולהערכת האקטואר הממונה של חברת ביטוח, הקבוצה עלולה לא להיות רווחית לפי הנחות שמרניות. קרי: קבוצת הפוליסות האמורה ביחד עם השקעות חברת ביטוח המוחזקות כנגד עתודות בגינה, עלולות לא ליצור הכנסות עתידיות המספיקות לכסות את כל תשלומי התביעות וההוצאות שיתגלו בעתיד בקשר לקבוצת הפוליסות ולהשקעות האמורות, לרבות השלמת העתודה לתשלום קצבה הנדרשת עבור אותה קבוצת פוליסות.

(ב) **השלמה במהלך חיי הפוליסה**

(1) חברת ביטוח רשאית להשלים את העתודות לתשלום קצבה במהלך חיי הפוליסה עבור כל פוליסת ביטוח חיים מסוג קצבה שלא עומדת באף אחד מהקריטריונים הרשומים בפסקת משנה (2)א) לעיל, וכן שייכת לקבוצת פוליסות ביטוח בהתאם לאמור בפסקת משנה (1) לעיל – כאשר לפי הערכת האקטואר הממונה של חברת ביטוח הקבוצה עשויה להיות רווחית לפי הנחות שמרניות.

(2) ההנחות האמורות בפסקת משנה (1) יתמכו על-ידי מבחני רגישות ו/או ניתוחים סטטיסטיים אחרים.

---

[24] ראה סימן ב בפרק זה לעניין הערכת נכסים.

[25] לפי תקנה 38(ד)(2○) לתקנות מס הכנסה.

[26] מקור: חוזר ביטוח 2-1-2013 סעיף 2. תחילה: מיום 6 במרץ 2013 וחל החל מדוחות כספיים לשנת 2012

[27] מקור: חוזר ביטוח 2-1-2013 סעיף 3. תחילה: מיום 6 במרץ 2013 וחל החל מדוחות כספיים לשנת 2012

(3) חברת ביטוח תבחר בין שתי השיטות המתוארות להלן:

(א) השלמה לאורך חיי הפוליסה עד גיל הפרישה הצפוי על פי נוסחה גיאומטרית

חברת ביטוח רשאית לצבור את השלמת העתודה לתשלום קצבה על פי הנוסחה הבאה, לפיה התוספת הנדרשת להשלמת העתודה לתשלום קצבה (באחוזים), נכון למועד החישוב, יהיה שווה ל:

$$_{ERA-x}P_x * (\frac{(1+T)}{(1+K)^{ERA-X}} - 1)$$

לעניין זה:

ERA - גיל הפרישה הצפוי הנקבע בחברת ביטוח. T - התוספת הנדרשת להשלמת העתודה לתשלום קצבה (באחוזים) נכון לגיל הפרישה הצפוי, במקרה שהפוליסה תומר לקצבה בהתאם להנחות המתוארות להלן בפסקאות 3 ו-5. T יילקח בחשבון רק כשהוא חיובי[28].

$_{ERA-x}P_x$ - ההסתברות שהפוליסה תישאר בתוקף עד לגיל הפרישה הצפוי ותומר לקצבה בהתאם להנחות המתוארות להלן בסעיפים 3 ו-5.

x - גיל המבוטח במועד החישוב.

K - שיעור ההכנסות העתידיות הצפויות מדמי ניהול או ממרווח פיננסי הנובעים מההשקעות המוחזקות כנגד עתודת הביטוח בשל הפוליסה או מתשלומי פרמיה עבור הפוליסה, המובא בחשבון בחישוב צבירת ההשלמה לעתודה לתשלום קצבה בשל הפוליסה.

לגבי כל פוליסה שנמכרה לאחר ה-1 ביוני 2001, כאשר תוצאת נוסחת ההשלמה שלילית, תילקח תוצאת הנוסחה כאפס.

חברת ביטוח תקבע שני ערכי K, אחד בגין התחייבויות בשל מרכיב חיסכון תלוי תשואה ושני בגין התחייבויות בשל מרכיב חיסכון מבטיח תשואה. על חברת ביטוח לקבוע את ערכי ה-K באופן זהיר, ועל בסיס בחינה של פוליסות שנמכרו לפני ה-1 ביוני 2001.

חברת ביטוח נדרשת לערוך ניתוח המתבסס על הנחות פיננסיות שמרניות, שמעיד על כך שדמי הניהול או המרווח הפיננסי הנובעים מהשקעות המוחזקות כנגד העתודה בשל הפוליסה ותשלומי הפרמיות עבור הפוליסה, עשויים להפיק הכנסות עתידיות למעלה מ- K המספיקות לכסות את כל ההוצאות שיתגלו עד למועד גיל הפרישה הצפוי שקשורות לפוליסה ולהשקעות האמורות. בניתוח כאמור חברת הביטוח תבחן את מידת אמינות הנתונים העומדים בבסיס ההנחות שנבחרו על-ידה בהתאם לפסקאות (3) ו-(5) להלן ורמת השמרנות הגלומה בהנחות אלו.

(ב) השלמה מהירה יותר

חברת ביטוח רשאית לבחור שיטה המפיקה השלמה מהירה יותר מאשר הנוסחה בפסקת משנה (א), עד להשלמה מיידית.

[28] למען הסר ספק, איפוס עתודות שליליות יעשה ברמת הפוליסה הבודדת.

(4) בבחירת שיטת ההשלמה, יבחן האקטואר הממונה את רגישותן של השיטות השונות, לרבות השיטה המוגדרת בפסקת משנה (2)(ב)(3)(א) לעיל, לשינויים האפשריים העתידיים בהנחות המתוארות להלן בפסקה (3).

(3) הנחות לקביעת השלמת העתודות לתשלום קצבה[29]

לגבי הפרמטרים הבאים, על חברת ביטוח לבחור הנחות זהירות ומתאימות. הנחות אלה בצירוף הסברים לבחירתן יצורפו לדוח האקטוארי השנתי בביטוח חיים, המוגש לממונה על שוק ההון. לעניין זה, "הסברים" – כולל נתונים סטטיסטיים אמינים באופן חלקי או מלא במידה וזמינים, ופרשנות מפורטת הנותנת ביטוי לשיקול דעת מקצועי:

(א) תמותה;

(ב) שיעורי ריבית להיוון העתודות לתשלום קצבה החל ממועד תחילת תשלום הקצבה;

(ג) גיל פרישה צפוי למבוטחים;

(ד) תוחלת חיים מותאמת בקרב המבוטחים המאופיינים כדלקמן:

(1) הקצבאות משולמות למבוטח[30];

(2) המבוטחים הגיעו לגיל הפרישה הצפוי;

(3) פוליסות שלא הוצאו על פי קופת ביטוח;

(4) סכומים שהופקדו לפני שנת 2000 לפוליסות ביטוח שהוצאו על פי קופת ביטוח;

(5) סכומים שהופקדו לפני שנת 2000 לפוליסות לעצמאים שהוצאו על פי קופת ביטוח, שהופקו עד התאריך הקובע;

(ה) שיעורי פדיון פוליסות עד לגיל הפרישה אשר יקבעו לפי הכללים הבאים:

(1) הנחת שיעורי הפדיון, לא תעלה על 60% משיעורי הפדיון הצפויים להתרחש בעתיד בקרב פוליסות ביטוח חיים מסוג קצבה;

(2) שיעורי הפדיון הצפויים האמורים, יתבססו על מחקר עדכני ורב-שנתי על שיעורי פדיון פוליסות ועל שיקול הדעת המקצועי של האקטואר הממונה[31];

(ו) ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה, לגבי:

(1) פוליסות שלא הוצאו על פי קופת ביטוח;

(2) סכומים שהופקדו לפני שנת 2000 לתגמולים בפוליסות שהוצאו על פי קופת ביטוח;

(3) סכומים שהופקדו לפני שנת 2000 לפוליסות לעצמאים שהוצאו על פי קופת ביטוח, שהופקו עד התאריך הקובע;

(ז) ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה מתוך סכומים שלא הועברו "לנספח הוני", לגבי:

---

[29] מקור: חוזר ביטוח 2-1-2013 סעיף 4. תחילה: מיום 6 במרץ 2013 וחל החל מדוחות כספיים לשנת 2012

[30] ככל שהקצבאות שבתשלום, ואלה הצפויות להתחיל להשתלם בשנים הקרובות, מקורן מסכומים שלפני שנת 2000. לגבי סכומים שהופקדו לפני שנת 2000, המבוטח אינו חייב לקבל את הסכומים הנצברים בפוליסות קצבה בדרך של קצבה; קרי, תשלום בדרך אחרת אינו נחשב כתשלום שלא כדין ואינו חייב במס בשיעור שלפחות 35%.

[31] המחקר האמור:

1) ייערך על בסיס "amounts"; קרי, בחישוב שיעורי הפדיון, יינתן משקל גדול יותר לפוליסות בהן סכום החיסכון לקצבה הינו גבוה יותר;

2) יבחין בין שיעורי פדיון המתרחשים בשנים הסמוכות למועד הנפקת פוליסת הביטוח (ה- "select period") לבין שיעורי פדיון המתרחשים בשנים לאחר מכן (שיעורי "ultimate");

3) יבחין, ככל האפשר, בין שיעורי פדיון הקשורים לפוליסות ולהפקדות לפוליסות הפטורות ממס הכנסה על הסכום לפדיון לבין שיעורי פדיון הקשורים לפוליסות ולהפקדות לפוליסות שאינן פטורות ממס הכנסה על הסכום לפדיון;

4) יבחין, ככל האפשר, בין סוגי פוליסות בעלי מאפיינים שונים העשויים להשפיע על שיעורי הפדיון הצפויים (לדוגמה, פוליסות מסוג "עדיף" לעומת פוליסות מסוג "מעורב").

(1) סכומים שהופקדו אחרי שנת 1999 לתגמולים בפוליסות ביטוח שהוצאו על פי קופת ביטוח;

(2) סכומים שהופקדו אחרי שנת 1999 לפוליסות עצמאיים שהופקו עד התאריך הקובע;

(ח) ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה לגבי פוליסות עצמאיים שהופקו החל מהתאריך הקובע;

(ט) ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה לגבי פיצויים שהופקדו לפני שנת 2000;

(י) ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה לגבי פיצויים שהופקדו אחרי שנת 1999;

(יא) ההסתברות לקבלת הקצבה בכל אחת מהאפשרויות השונות בהתאם לתנאי הפוליסה, למשל: 10 שנים מובטחות ועד סוף חיי המבוטח וכדו';

(יב) הוצאות חברת ביטוח בגין תשלומי קצבה;

(יג) כל פילוח נוסף על-פי החלטת החברה.

(4) תוספת לעתודה לצורך השלמת הסכום הדרוש לערך פדיון בפוליסת ביטוח שהוצאה על פי קופת ביטוח [32]

על פי סעיף קטן 1.1.2 (ב) נקבע כי במידה שעתודת ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות לצורכי מס תפחת מערך הפדיון בפוליסת ביטוח שהוצאה על פי קופת ביטוח אזי יש ליצור תוספת לעתודה לצורך השלמת הסכום הדרוש לערך הפדיון. תוספת העתודה הנדרשת כתוצאה ממחויבות חברת ביטוח לתשלום קצבה לא תקוזז מתוספת לעתודה לצורך השלמת הסכום הדרוש לערך הפדיון בפוליסת ביטוח שהוצאה על פי קופת ביטוח. כלומר, יש ליצור תוספת עתודה כתוצאה ממחויבות חברת ביטוח לתשלום קצבה בנוסף לתוספת לעתודה לצורך השלמת הסכום הדרוש לערך הפדיון בפוליסת ביטוח שהוצאה על פי קופת ביטוח.

(5) הנחות ברירת מחדל [33]

על אף האמור בפסקה (3) לעיל, במקרים בהם חברת ביטוח אינה יכול לבסס הנחות שונות, רשאית חברת ביטוח לצורך הדוחות הכספיים להשתמש בהנחות המפורטות להלן. חברת ביטוח תפרט בדוח האקטוארי השנתי בביטוח חיים את הבדיקות שביצעה ו/או הנסיבות שבגינן החליטה חברת ביטוח להשתמש בהנחות ברירות המחדל.

(א) **הנחות תמותה**

הנחות התמותה מתוארות בנספחים 5.2.1.2, 5.2.1.3 ו-5.2.1.4.

(ב) **שיעורי ריבית להיוון העתודות לתשלום קצבה**

יש לחשב את העתודות לתשלום קצבה לכל קרן בנפרד החל ממועד תחילת תשלום הקצבה לפי שיעורי הריבית להיוון המופיעים בטבלה שלהלן. אין לחשב את העתודות לתשלום קצבה בשיעורים האמורים לפני תחילת תשלום הקצבה.

קרן	ריבית נוכחית שנזקפה לעתודה	ריבית על אג"ח ח"ץ	שיעור השקעה מרבית בח"ץ	**שיעור הריבית לחישוב**
א'	4%	6.2%	100%	**6.2%**
ב'	4%-5%	6.2%	86%	**5.8%**
ג'	4.25%	5.2%	86%	**4.9%**
ד	4.25%	5.2%	86%	**4.9%**

[32] מקור: חוזר ביטוח 2-1-2013 סעיף 5. תחילה: מיום 6 במרץ 2013 וחל החל מדוחות כספיים לשנת 2012

[33] מקור: חוזר ביטוח 2-1-2013 סעיף 6. תחילה: מיום 6 במרץ 2013 וחל החל מדוחות כספיים לשנת 2012

ה'	4.25%	5.2%	86%	**4.9%**
ו'	4.25%	5.2%	86%	**4.9%**
ז'	3.5%	4%	86%	**3.9%**
ח'	3.5%	5.2%	50%	**4.3%**
ט'	2.5%	4%	40%	**3.54%**
י'	[34]2.5%	------	------	[35]**3.54%**
[36](ל 1)	4.25%	4%	86%	**3.9%**

[34] לגבי פוליסה שהופקה בין השנים 1992-2003, שיעור הריבית שנזקפה לעתודה הינו 2.5%. לגבי פוליסה שהופקה לאחר מכן, שיעור הריבית שנזקפה לעתודה נקבע לפי שיעור הריבית העומד בבסיס מקדם הגמלה שבפוליסה.

[35] לגבי פוליסה שהופקה בין השנים 1992-2003, שיעור הריבית לחישוב הינו 3.54%. לגבי פוליסה שהופקה לאחר מכן, יש לקבוע את שיעור הריבית לחישוב בהתחשב בשיעור הריבית העומד בבסיס מקדם הגמלה שבפוליסה.

[36] קרן (ל 1) – קרן הנובעת מפוליסות ביטוח שהוצאו על פי קופת ביטוח מסוג 'מעורב' שהונפקו למבוטחים עקב גידול ריאלי בשכרם בשנים 1990 ו-1991.

(ג) **הנחות אחרות**

גיל פרישה צפוי למבוטחים	בהתאם לגיל הפרישה המוגדר בחוק גיל הפרישה, תשס"ד 2004[37]
תוחלת חיים מוגדלת בקרב המבוטחים המאופיינים כדלקמן – קצבאות המשולמות למבוטחים[38] ומבוטחים שהגיעו לגיל הפרישה הצפוי[39]; פוליסות שלא הוצאו על פי קופת ביטוח; סכומים שהופקדו לפני שנת 2000 לפוליסות ביטוח שהוצאו על פי קופת ביטוח; סכומים שהופקדו לפני שנת 2000 לפוליסות עצמאיים שהופקו עד התאריך הקובע.	העתודה שתחושב לפי הנחות התמותה הנזכרות בסעיף משנה 5)א) לעיל, תוגדל ב- 3%
ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה – פוליסות שלא הוצאו על פי קופת ביטוח; סכומים שהופקדו לפני שנת 2000 לתגמולים בפוליסות ביטוח שהוצאו על פי קופת ביטוח; סכומים שהופקדו לפני שנת 2000 לפוליסות עצמאיים שהופקו עד התאריך הקובע.	40%
ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה מתוך סכומים שלא הועברו ל"נספח הוני" – סכומים שהופקדו אחרי שנת 1999 לתגמולים בפוליסות ביטוח שהוצאו על פי קופת ביטוח; סכומים שהופקדו אחרי שנת 1999 לפוליסות עצמאיים שהופקו עד התאריך הקובע.	80%
ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה – פוליסות עצמאיים שהופקו החל מהתאריך הקובע.	90%
ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה – פיצויים שהופקדו לפני שנת 2000.	40%
ההסתברות לבחירת קצבה בגיל הפרישה – פיצויים שהופקדו אחרי שנת 1999.	40%
שיעורי פדיון פוליסות – סכומים שהופקדו אחרי שנת 1999 לתגמולים בפוליסות ביטוח שהוצאו על פי קופת ביטוח; סכומים שהופקדו אחרי שנת 1999 לפוליסות עצמאיים שהופקו עד התאריך הקובע; פוליסות עצמאיים שהופקו החל מהתאריך הקובע; פיצויים שהופקדו אחרי שנת 1999.	60% מהשיעור הנצפה על ידי החברה ועד 2.5% לשנה.
ההסתברות לקבלת הקצבה באפשרויות השונות.	10-שנים-מובטחות-ועד-סוף-החיים: הסתברות של 50%; 0-שנים-מובטחות-ועד-סוף-החיים: הסתברות של 25%; עד-סוף-החיים-ועד-סוף-החיים-של-הבן/בת-זוג: הסתברות של 25%. בנוסף, אם האופציה המובטחת אינה 5 או 10 שנים מובטחות, הסתברות של 100% באופציה המובטחת.
הוצאות המבטח בגין תשלומי קצבה.	40 ₪ לחודש לפוליסה, או 0.7% מהקצבה

לעניין סעיף קטן זה:

"ביטוח חיים"[40] - כמשמעותו בסעיף1 א פסקאות (1) עד (4) בהודעת ענפי ביטוח וכן ביטוח סיעודי ביטוח מפני אובדן כושר עבודה וביטוח נכות, אף שאינם חלק מפוליסת ביטוח חיים;

"חוזה ביטוח" - לרבות חוזה השקעה.

[37] אם הפוליסה מגדירה גיל שבו ניתן לממש את המקדם המובטח (לדוגמא, גיל 65 בלבד), יילקח גיל זה במקום הגילאים המוצעים.

[38] ככל שהקצבאות שבתשלום, ואלה הצפויות להתחיל להשתלם בשנים הקרובות, מקורן מסכומים שלפני שנת 2000. לגבי סכומים שהופקדו לפני שנת 2000, המבוטח אינו חייב לקבל את הסכומים הנצברים בפוליסות קצבה בדרך של קצבה; קרי, תשלום בדרך אחרת אינו נחשב כתשלום שלא כדין ואינו חייב במס בשיעור של לפחות 35%.

[39] מקור: מותאם להגדרה שבחוזר 2-1-2007. להגדרה נוסף "וכן ביטוח נכות". מקור סמכות – סעיף 42 לחוק הפיקוח על הביטוח. תחילת השינוי – 01.06.2015.

[40] מקור: מותאם להגדרה שבחוזר 2-1-2007. להגדרה נוסף "וכן ביטוח נכות". מקור סמכות – סעיף 42 לחוק הפיקוח על הביטוח. תחילת השינוי – 01.06.2015.

ביטוח בריאות.1.1.3

חברת ביטוח תחשב את סכום העתודות שתחזיק בביטוח בריאות, כך שישקפו באופן נאות והולם את התחייבויות הביטוח שלה.

חברת ביטוח תכלול במסגרת עתודות ביטוח בביטוח בריאות את ההפרשות הבאות בהתאם לתנאים המצוינים לצדן[41]. חברת ביטוח תחשב, בנפרד, לגבי כל אחת מההפרשות הבאות, התחייבות ביטוחית כוללת, התחייבות ביטוחית לגבי ביטוח משנה והתחייבות ביטוחית בשייר עצמי ותחשב אותן ליום האחרון של כל רבעון[42]. ההפרשות יוערכו בידי אקטואר ממונה אלא אם צוין אחרת [43]. הערכת אקטואר ממונה תיערך בגין כל דוח כספי (שנתי ורבעוני) ובגין הסכומים בברוטו ובשייר[44].

(א) **פרמיה שטרם הורווחה**[45]

(1) בביטוח מפני מחלות ואשפוז לתקופה שאינה עולה על שלושה חדשים ובביטוח נסיעות לחו"ל תחושב ההפרשה בשיעור של (23/24) מדמי הביטוח מתחילת הביטוח בחודש האחרון בשנת הדוח או תבוסס על החלק היחסי של דמי הביטוח שנרשמו בתקופת הדוח בגין ימי ביטוח שלאחר תקופת הדוח;

(2) בביטוח תאונות אישיות ובביטוח מפני מחלות ואשפוז שאינו מנוי בפסקה (1) – ההפרשה תבוסס על החלק היחסי של דמי הביטוח שנרשמו בתקופת הדוח בגין ימי ביטוח שלאחר תקופת הדוח[46];

(3) בחישוב חלקם של מבטחי משנה בפרמיה שטרם הורווחה -

לגבי ביטוח משנה לפי שיטה יחסית, אין לכלול פרמיה שנרשמה לזכותו של מבטח המשנה בעד כיסוי לפי שיטה בלתי יחסית, אלא אם הכיסוי ניתן לפי שנת חיתום ולא לפי שנת דוח[47];

(4) אין חובה כי הפרשה זו תוערך בידי אקטואר ממונה.

(ב) **תביעות תלויות**[48]

חברת ביטוח תחשב הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו) וההוצאות הישירות הנובעות מהן בגין כל תת ענף בביטוח בריאות בנפרד (כולל הפרשה לתביעות שעליהן חברת ביטוח טרם קיבלה דיווח -

Reserve for Unpaid Losses (Incurred but Unpaid Claims) and Unpaid Allocated Loss Adjustment Expenses (Including IBNR)

(ג) **הוצאות עקיפות**[49]

חברת ביטוח תחשב הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות בגין נזקים שאירעו עד ליום הדוח.

Reserve for Unpaid Unallocated Loss Adjustment Expenses

---

[41] מקור: חוזר יציבות 1-1-2013 סעיף 2. תחילה – ביום תחילתן של תקנות עתודות בביטוח כללי.

[42] מקור: תקנות 2(2) ו-3 לתקנות עתודות ביטוח. תחילה - 30 ימים מיום פרסום התקנות (יום הפרסום: 21.2.2013)

[43] ראו פרק 9 של חלק 1 בשער 5 לעניין אקטואר ממונה ואקטואר ראשי.

[44] מקור: חוזר ביטוח 10-1-2005 סעיף 4. תחילה מהדוחות כספיים ליום 31 במרץ 2005, למעט סעיף (ב) – הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות – החל מדוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2006 לכל המאוחר.

[45] מקור: סעיף 2א)2) בחוזר 1-1-2013, תחילה: ביום תחילתן של תקנות עתודות בביטוח כללי.

[46] מקור: סעיף 2א)1) בחוזר 1-1-2013, תחילה: ביום תחילתן של תקנות עתודות בביטוח כללי.

[47] תחילת תיקון זה - לכל המאוחר בדוחות הכספיים לרבעון הראשון לשנת 2016.

[48] מקור: חוזר ביטוח 10-1-2005 סעיף 4. תחילה מהדוחות כספיים ליום 31 במרץ 2005, למעט סעיף (ב) – הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות – החל מדוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2006 לכל המאוחר.

[49] מקור: חוזר ביטוח 10-1-2005 סעיף 4. תחילה מהדוחות כספיים ליום 31 במרץ 2005, למעט סעיף (ב) – הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות – החל מדוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2006 לכל המאוחר.

(ד) **הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח**[50]

בחוזי ביטוח בהם דמי הביטוח מתפרסים על פני מספר שנים חברת ביטוח תחשב הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בגין כל תת ענף בביטוח בריאות בנפרד (Contract Reserve), לרבות:

(1) הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות;

(2) הפרשה בגין פרמיה בחסר.

(ה) **הפרשה בגין השתתפות ברווחים**[51]

אקטואר ממונה יעריך הפרשה בגין השתתפות ברווחים.

(ו) **השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה**[52]

בדיקת נאותות העתודה (LAT) תיערך בהתאם להוראות סעיף 1.1.4 להלן.

לעניין סעיף קטן זה:

(1) "ביטוח בריאות" - ביטוח המנוי בסעיפים 1א(5) ו-1א(6) להודעת ענפי ביטוח למעט ביטוח סיעודי, ביטוח מפני אובדן כושר עבודה וביטוח נכות.

(2) "תת ענף בביטוח בריאות" - אחד מהכיסויים הביטוחיים המפורטים להלן:

(1) הוצאות רפואיות; (2) עובדים זרים; (3) מחלות קשות; (4) שיניים; (5) נסיעות לחו"ל; (6) תאונות אישיות.

1.1.4. **בדיקת נאותות העתודה (LAT)**[53]

(א) על חברת ביטוח לבדוק את נאותות ערך ההתחייבויות הביטוחיות בספרים באמצעות שימוש באומדנים שוטפים של תזרימי מזומנים עתידיים בהתאם להוראות המפורטות להלן. ככל שבדיקה זו מראה כי קיים חוסר בהתחייבויות הביטוחיות יש להכיר בהפרשה לצורך השלמה של חוסר זה.

(ב) חלוקה לתיקים -

על החברה לקבוע חלוקה לתיקי ביטוח לצורך חישוב נפרד של בדיקת נאותות העתודה, ולכל הפחות לפי החלוקה הבאה:

(1) תיק ביטוח כללי;

(2) תיק ביטוח בריאות;

(3) תיק ביטוח חיים, למעט סיעוד[54];

(א) בוטל[55].

(4) תיק ביטוח סיעוד[56];

---

[50] מקור: חוזר ביטוח 10-1-2005 סעיף 4. תחילה מהדוחות כספיים ליום 31 במרץ 2005, למעט סעיף (ב) – הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות – החל מדוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2006 לכל המאוחר.

[51] מקור: חוזר ביטוח 10-1-2005 סעיף 4. תחילה מהדוחות כספיים ליום 31 במרץ 2005, למעט סעיף (ב) – הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב התביעות – החל מדוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2006 לכל המאוחר.

[52] מקור: סעיף א לחוזר 14-1-2015. תחילה - החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2015.

[53] מקור: חוזר ביטוח 14-1-2015. תחילה - החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2015.

[54] מקור: חוזר ביטוח 5-1-2020. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון של 2020, יישום בדרך של יישום למפרע.

[55] מקור: חוזר ביטוח 5-1-2020. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון של 2020, יישום בדרך של יישום למפרע.

[56] מקור: חוזר ביטוח 5-1-2020. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון של 2020, יישום בדרך של יישום למפרע.

(5) לעניין סעיפים קטנים (3) ו-(4), מרווח עבור סטיות שליליות אפשריות (Margin for Adverse Deviation) יחושב כחלק מהערכת האקטואר בגין השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה במלואה לפי החלוקה המבוקשת בהוראות לעניין דיווחים נלווים – אקטואריה (C), לפי פרק 3 בחלק 4 של שער 5 לעניין דיווח לממונה על שוק ההון[57].

(ג) **הנחות דמוגרפיות והנחות ריבית**[58] -

על חברת הביטוח לבחור הנחות דמוגרפיות לצורך חישוב האומדנים השוטפים ברמה של "Best Estimate" וזאת תוך הפעלת שיקול דעת[59]. הנחת הריבית והתשואה המתאימה תהיה על פי עקום הריביות חסר סיכון לתאריך הדיווח. לשם כך, על החברה להשתמש בעקום המבוסס על עקומי ריביות מבוססי תשואות לפדיון של אג"ח ממשלת ישראל סחירות, שמפורסמים על ידי החברה הזוכה במכרז לציטוט מחירים. עקומי הריבית יהיו זהים למפורסם על ידי חברה זו, עד לנקודת ה-Last Liquid Point בשנה ה-25. מעבר לנקודה זו, יקבעו עקומי הריבית על פי אקסטרפולציה בהתאם לשיטת Smith-Wilson עד לשיעור הריבית העתידית האחרונה -Ultimate Forward Rate (להלן – "**UFR**") שתקבע על 60 שנה[60]. מנקודה זו הריבית העתידית תהיה קבועה.

(ד) **תוספת פרמיית אי-נזילות -**

(1) על החברה להשתמש בנוסחה הבאה, המבוססת, בשינויים מסוימים, על מתודולוגיית החישוב של רכיב ה-Volatility Adjustment הנהוגה כיום במסגרת משטר כושר פירעון כלכלי (Solvency II). פרמיית אי הנזילות תהיה, ללא קטימה בטווח הארוך[61]:

$$LP_i = Max\{0; 85\% \times (Spread - Risk\ Correction * AVG_Spread)\}$$

לעניין זה -

"Spread" – המרווח הממוצע של אגרות החוב הכלולות במדד תל-בונד 60, ליום המסחר האחרון של תקופת הדיווח. לעניין זה, המרווח יחושב לגבי כל סדרה ביחס לאגרת חוב ממשלתית צמודה בעלת משך חיים ממוצע דומה, וישוקלל לפי שווי השוק של כל סדרה המרכיבה את המדד;

"Risk Correction" – לפי שיעור קבוע של 35%;

"AVG_Spread" – המרווח הממוצע של אגרות החוב הכלולות במדד תל-בונד 60, כהגדרתו לעיל, המתייחס לתקופה של 10 שנים שהסתיימה ביום המסחר האחרון של תקופת הדיווח. לעניין זה, המרווח יילקח לפי היום האחרון של כל רבעון קלנדרי (סה"כ 40 תצפיות) וישוקלל באופן שווה.

(2) יש להוסיף לריבית חסרת סיכון פרמיית אי-נזילות כאמור, הן להנחת תשואה והן להנחת ריבית היוון, לפי העניין, לכל היותר, לפי השיעורים הבאים:

(א) להנחת תשואה בלבד בהתחייבויות המגובות באג"ח מיועדות: 0% פרמיית אי-נזילות;

---

[57] מקור: חוזר ביטוח 2-1-2007 סעיף 8א3 תחילה: מהדוחות הכספיים לשנת 2008.

[58] מקור: החל מהמילים "לשם כך" - חוזר ביטוח 3-1-2020. תחילה: מהדוחות הכספיים לשנת 2019, יטופל כשינוי אומדן.

[59] יובהר כי לעניין הנחת תמותה והשיפור בתמותה במועד קבלת קצבת זקנה, הנחה מסוג "best estimate" היא זו המבוססת על לוחות בנספחים 5.2.1.2 ו-5.2.1.3, וכוללת 3% הגדלה לפוליסות מסוימות כאמור בטבלה "הנחות אחרות" בסעיף 5.ד.1.1.2.

[60] שיעור ה-UFR ייקבע בהתאם להוראות פרק 2, חלק 2, שער 5 לחוזר המאוחד לעניין "הון עצמי". עד לעדכון הפרק, יחולו הוראות סימן ה' לפרק 4 בחלק א' בחוזר ביטוח 9-1-2017 "יישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II" (1.6.2017).

[61] מקור: חוזר ביטוח 4-1-2022 . תחילה: מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021 בדרך של שינוי באומדן חשבונאי.

(ב) להנחת תשואה ולהנחת היוון עבור קצבאות (מכל סוג) בתשלום בתאריך הדיווח וקצבאות נדחות (מכל סוג), החל ממועד תשלום הקצבה בלבד: 100% פרמיית אי-נזילות;

(ב1) להנחת תשואה ולהנחת היוון עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויות: 80% פרמיית אי-נזילות;

(ג) להנחת תשואה ולהנחת היוון עבור שאר הפוליסות והעתודות: 50% פרמיית אי-נזילות.

לעניין סעיף קטן זה, "**חבויות**" – ענפי ביטוח כללי המנויים בסעיפים (א), (ד), (ה), (ח) ו-(ט1) בהגדרת "ביטוח כללי" בסעיף 1.1.1 לפרק זה.

(ה) **התחשבות בסיכון הביטוחי שאינו ניתן לפיזור ("CNHR") -**

(1) ביטוח חיים: על החברה להתייחס ל CNHR באופן פשטני על ידי הוספת מרווחים להנחות "Best Estimate", על פי החלוקה להנחות ולסוגי ביטוח להלן:

(א) עליה של 5% בשיעור ההוצאות: כל תיק ביטוח החיים;

(ב) הפחתה של 5% בשיעורי הביטולים: פוליסות חסכון (קלאסי, מסורתי, עדיף או מסלול) מבטיחות תשואה;

(ג) עליה של 5% בשיעורי התמותה: סיכון מוות בפוליסות פרט או קבוצתי;

(ד) עליה של 5% בשעורי כניסה ("inception") לסיעוד או אובדן כושר עבודה: פוליסות סיעוד וכיסויי אובדן כושר עבודה, בהתאמה;

(ה) שיפור בתמותה לאחר מועד תחילת קבלת קצבת זקנה על פי נספח 5.2.1.4: כל הפוליסות עם מקדם גמלה מובטח.

(2) ביטוח בריאות: עליה של 5% בהנחת שיעורי התחלואה הרלוונטיים לכל מוצר.

(3) ביטוח כללי: יישום עקרון הזהירות ב[עמדה מספר 1][62] מהווה חישוב מספק לעניין בדיקת נאותות העתודה בביטוח כללי.

(ו) **התייחסות לנכסים שאינם בשווי הוגן -**

לצורך שמירה על עקרון התאמת נכסים להתחייבויות, ככל שקיימים נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווים ההוגן (למעט אג"ח מיועדות), החברה רשאית להתייחס לשווים על ידי שימוש בשווי ההוגן העדכני של הנכס. לעניין אג"ח מיועדות, ניתן להביא לידי ביטוי את הריבית הנקובה באג"ח במסגרת חישוב ההתחייבויות המגובות באג"ח מיועדות. אם קיימת מגבלה חיצונית (למשל הוראות רגולציה) או פנימית (למשל מגבלה ניהולית) לגבי חלוקת הנכסים לכיסוי עתודות מסוימות - תבוצע הקצאת הנכסים על בסיס מגבלות אלו. אחרת, תבוצע הקצאת הנכסים בהתאם לנוהל הקצאה מתועד שייקבע בחברה או באופן יחסי על פי גודל העתודה. הבהרות בנוגע לאופן יישום סעיף זה מפורטות בנספח 5.2.1.15[63].

לעניין סעיף קטן זה[64] –

"**ביטוח בריאות**" – כהגדרתו בסעיף 1.1.3.

"**ביטוח חיים**" – כהגדרתו בסעיף 1.1.2.

"**ביטוח כללי**" – כהגדרתו בסעיף 1.1.1.

[62] עמדת הממונה על שוק ההון מס' 1 - נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך דיווח כספי.

[63] מקור: חוזר ביטוח 2020-1-11. הוראות החוזר יחולו החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020.

[64] סעיף 1.1.4

1.2. **מאזן אקטוארי של קרן פנסיה**

בסעיף קטן זה[65] -

"**זכאי קיים לקצבה**" - מי שהיה זכאי לקבל קצבה מקרן פנסיה מקיפה לפני יום 31 בדצמבר 2003, וכל עוד הוא זכאי;

"**עמית שאינו מקבל קצבה**"[66] - עמית שאינו פנסיונר ואינו זכאי קיים לקצבה;

"**מקבל קצבה**" - פנסיונר, מקבל קצבה קיים וזכאי קיים לפנסיה;

"**מקבל קצבה קיים**"[67]- מי שמקבל קצבת נכות או שאירים בגין אירוע מזכה שארע לפני 1 בינואר 2018 או שהחל לקבל קצבת זקנה לפני מועד זה או שאיר של אחד מהם, ובלבד שמקבל הקצבה כאמור אינו זכאי קיים לפנסיה, וכל עוד הוא זכאי לאותה קצבה

"**עתודה לפנסיונרים**" - עתודה בגין שינויים בתשואה על נכסי הקרן המשמשים לכיסוי התחייבות הקרן כלפי פנסיונרים ובגין שינויים בשיעורי ריבית להיוון התחייבויות האמורות, שתחושב ותעודכן בהתאם לאמור בסימן זה;

"**עתודה למקבלי קצבה קיימים**" - עתודה בגין שינויים בתשואה על נכסי הקרן המשמשים לכיסוי התחייבות הקרן כלפי מקבלי קצבה קיימים ובגין שינויים בשיעורי ריבית להיוון התחייבויות האמורות, שתחושב ותעודכן בהתאם לאמור בסימן זה;

"**עתודה לזכאים קיימים לפנסיה**" - עתודה בגין שינויים בתשואה על נכסי הקרן המשמשים לכיסוי התחייבות הקרן כלפי זכאים קיימים לפנסיה ובגין שינויים בשיעורי ריבית להיוון התחייבויות האמורות, שתחושב ותעודכן בהתאם לאמור בסימן זה;

"**פנסיונר**" - מי שזכאי לקבל פנסיה בהתאם לתקנון הקרן במועד המאזן, ואינו זכאי קיים לפנסיה ואינו מקבל קצבה קיים;

"**ריבית שנתית להיוון**"[68]- אחד מאלה, לפי העניין:

א. לגבי קרן פנסיה מקיפה - ריבית שנתית אפקטיבית בשיעור של 4.38% או בשיעור אחר כפי שיקבע הממונה מזמן לזמן, ולגבי פנסיונר שמקבל קצבה בגין אירוע מזכה שארע לפני 1 בינואר2023 ריבית שנתית אפקטיבית בשיעור של 4.26%;

ב. לגבי קרן פנסיה כללית - ריבית שנתית אפקטיבית בשיעור של 4% או בשיעור אחר כפי שיקבע הממונה מזמן לזמן;

"**ריבית בגין רכיב השקעה מובטח**"[69] - ריבית שנתית אפקטיבית בגין איגרות חוב מיועדות ואפיק השקעה מובטח תשואה שתחושב לפי הנוסחה הבאה:

$$R_t = \langle YNa_t^{keren} \times 4.86\% + YNa_t^{muvtach} \times 5.15\% \rangle$$

$$YNa_t^{keren} = \frac{Na_0^{keren}}{Na_0^{keren} + Na_0^{muvtach}} * \frac{Z_t}{Z_0}$$

$$YNa_t^{muvtach} = 100\% - YNa_t^{keren}$$

$\boldsymbol{R_t}$ = ריבית בגין רכיב השקעה מובטח במועד t;

$\mathbf{t}$ = מספר התקופות מיום המאזן. למשל, ביום המאזן, t=0, לאחר תקופה אחת t=1 וכן הלאה;

$\boldsymbol{Na_0^{keren}}$ = העלות המופחתת של איגרות חוב מיועדות הנמצאות בקרן במועד המאזן;

$\boldsymbol{Na_0^{muvtach}}$ = השווי המתואם של נכסי אפיק השקעה מובטח תשואה הנמצאים בקרן במועד המאזן, כהגדרתו בסעיף 34ב לחוק קופות גמל;

---

[65] מקור: חוזר 3-3-2017.

[66] מקור: חוזר 3-9-2016.

[67] מקור: חוזר גופים מוסדיים 20-9-2022. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2022.

[68] ההגדרה עודכנה בחוזר גופים מוסדיים 20-9-2022. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2022.

[69] מקור: חוזר גופים מוסדיים 20-9-2022. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2022.

YNa_t^{keren} = היחס של איגרות חוב מיועדות מתוך סך הנכסים ברכיב השקעה מובטח (איגרות חוב מיועדות ונכסי אפיק השקעה מובטח תשואה), אשר צפוי להימצא בקרן בכל מועד t מסוים;

$YNa_t^{muvtach}$ = היחס של נכסי אפיק השקעה מובטח תשואה מתוך סך הנכסים ברכיב השקעה מובטח (איגרות חוב מיועדות ונכסי אפיק השקעה מובטח תשואה), אשר צפוי להימצא בקרן בכל מועד t מסוים;

Z_0 = מספר התקופות שנשארו מיום המאזן עד אזילת איגרות חוב מיועדות בקרן, שלא יעלה על 15 שנה ולא ירד מתחת לאפס;

Z_t = מספר התקופות שנשארו ממועד t עד אזילת איגרות חוב מיועדות בקרן, שלא יעלה על 15 שנה ולא ירד מתחת לאפס.

"**שאיר, שכר מבוטח ושכר קובע**" - כהגדרתם בתקנון קרן הפנסיה;

1.2.1. הוראות כלליות לכלל קרנות הפנסיה

(א) חברה מנהלת של קרן פנסיה תחשב מאזן אקטוארי לקרן ומקדמים אקטואריים בהתאם להנחות המפורטות בפסקה (ד) להלן ובסעיפים קטנים 1.2.2, 1.2.3 ו-1.2.4, בהתאם לסוג הקרן.[70]

(ב) על אף האמור בפסקה (א), חברה מנהלת של קרן פנסיה תחשב את המאזן האקטוארי לקרן ואת המקדמים בהתאם להנחות אחרות, בהתקיים כל אלה:

(1) החברה המנהלת של קרן הפנסיה בדקה את ההנחות החלופיות ונמצא כי הן הנחות מתאימות יותר לאוכלוסיית העמיתים בקרן או לעובדי עמית במקרה של קופת גמל מרכזית לקצבה, או לאוכלוסיית מקבלי קצבאות בקרן, לפי העניין.

(2) החברה המנהלת של קרן הפנסיה הגישה לממונה על שוק ההון בקשה מנומקת בכתב, שבה יפורטו ההנחות החלופיות. לכל אחת מההנחות יפורטו, לכל הפחות, הפרטים הבאים: הנתונים הסטטיסטיים שעמדו בבסיסה, שיטות עיבוד הנתונים וכל נתון אחר הנדרש לבדיקת הלימות ההנחה לקרן. לבקשה תצורף הצהרה של אקטואר ממונה של החברה המנהלת של קרן הפנסיה שבה הוא מאשר את האמור בבקשה.

(3) הבקשה אושרה מראש בכתב על ידי הממונה על שוק ההון.

(ג) החל מחודש ינואר 2019, חברה מנהלת של קרן פנסיה תבדוק אחת לשלוש שנים כל הנחה העומדת בבסיס המאזן האקטוארי ובבסיס המקדמים; תוצאות הבדיקה יוגשו לממונה על שוק ההון לא יאוחר מסוף הרבעון הרביעי[71] בשנה הקלנדרית שבה בוצעה הבדיקה, בצירוף חוות דעת של אקטואר ממונה של החברה המנהלת של קרן הפנסיה על התאמת ההנחות לתוצאות הבדיקה[72].

(ד) **הנחות דמוגרפיות ופיננסיות ספציפיות**[73]

(1) שיעורי תמותה, יציאה לנכות והחלמה, המפורטים להלן הם שיעורים בלתי תלויים. היינו: כל אחד מהשיעורים האמורים אינו תלוי בגורם גריעה אחר.

---

[70] מקור: חוזר 1-3-2013 סעיף 3. תחילה – החל מדוחות כספיים לשנת 2012.

[71] מקור: חוזר גופים מוסדיים 18-9-2022. תחילה – החל מיום פרסום החוזר.

[72] מקור: חוזר 1-3-2013 סעיף 11ג. תחילה: חברה מנהלת של קרן פנסיה תגיש לממונה על שוק ההון לראשונה את תוצאות בדיקת ההנחות בצירוף חוות דעת של האקטואר הממונה, עד ליום 30.06.2014 ראו הוראות פרק 3 בחלק 4 של שער 5 לעניין דיווחים לממונה על שוק ההון.

[73] מקור: חוזר 1-3-2013 סעיף 4. תחילה – החל מדוחות כספיים לשנת 2012.

(2) **שיעורי תמותה של עמיתים שגילם אינו עולה על 66, עבור תחזית לתקופה עד גיל פרישה:**

(א) לגבי עמית פעיל, בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד לפי לוח פ-1א שבנספח 5.2.1.5.

(ב) לגבי עמית פעיל, בקרן פנסיה חדשה ובקרן ותיקה שלא מונה לה מנהל מיוחד, לפי לוח פ-1ב שבנספח 5.2.1.5.

(ג) לגבי חישוב כיסוי ריסק מוות בלבד עבור עמית, בקרן פנסיה חדשה לפי לוח פ-1ג שבנספח 5.2.1.5.

(ד) לגבי עמית לא פעיל, לפי לוח פ-2 שבנספח 5.2.1.5.

(ה) לגבי בני זוג של נכים שגילם מתחת ל-60 לגברים ומתחת ל-55 לנשים, לפי לוח פ-2 שבנספח 5.2.1.5.

(3) **שיעורי תמותה של נכים ובני זוגם, או של מקבלי קצבת זקנה ובני זוגם עבור תחזית לתקופה מגיל פרישה ואילך, וכן שיעורי תמותה של עמיתים ובני זוגם שגילם מעל 66:**

(א) בקרן פנסיה שתקנונה אינו כולל אפשרות בחירה בתקופת הבטחת תשלומים בגיל פרישה:

(1) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, עבור גברים "צווארון לבן" לפי לוח פ-3א שבנספח 5.2.1.5;

(2) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, עבור גברים "צווארון כחול" לפי לוח פ-3א שבנספח 5.2.1.5;[74]

(3) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, עבור נשים לפי לוח פ-3א שבנספח 5.2.1.5;[75]

(4) בקרן פנסיה חדשה, לפי לוח פ-3ב שבנספח 5.2.1.5;[76]

(5) בקרן ותיקה שלא מונה לה מנהל מיוחד, לפי לוח פ-3ג שבנספח 5.2.1.5.[77]

(ב) בקרן פנסיה שתקנונה כולל אפשרות בחירה בתקופת הבטחת תשלומים בגיל פרישה, יש להפחית את שיעורי התמותה עבור מקבלי קצבת זקנה לפי לוח פ-4 שבנספח 5.2.1.5.

(ג) עבור מקבלי קצבת זקנה ובני זוגם שגילם מתחת ל-60 לגברים ומתחת ל-55 לנשים:

(1) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, לפי לוח פ-1א שבנספח 5.2.1.5.

(2) בקרן פנסיה חדשה ובקרן ותיקה שלא מונה לה מנהל מיוחד, לפי לוח פ-1ב שבנספח 5.2.1.5.

(4) **שיעורי תמותה של בני זוגם של עמיתים שנפטרו או של בני זוגם של מקבלי קצבה שנפטרו:**

[74] מקור: חוזר גופים מוסדיים 2022-9-18. תחילה – החל מיום פרסום החוזר.
[75] מקור: חוזר גופים מוסדיים 2022-9-18. תחילה – החל מיום פרסום החוזר.
[76] מקור: חוזר גופים מוסדיים 2022-9-18. תחילה – החל מיום פרסום החוזר.
[77] מקור: חוזר גופים מוסדיים 2022-9-18. תחילה – החל מיום פרסום החוזר.

(א) לבת זוג שגילה מתחת 55 ולבן זוג שגילו מתחת 60, לפי לוח פ-2 שבנספח 5.2.1.5.

(ב) לבת זוג שגילה 55 ומעלה ולבן זוג שגילו 60 ומעלה -

(1) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, עבור גברים לפי לוח פ-5א שבנספח 5.2.1.5.

(2) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, עבור נשים "צווארון לבן" לפי לוח פ-5ב שבנספח 5.2.1.5.

(3) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, עבור נשים "צווארון כחול" לפי לוח פ-5ג שבנספח 5.2.1.5.

(4) בקרן פנסיה חדשה, לפי לוח פ-5ד שבנספח 5.2.1.5.

(5) בקרן ותיקה שלא מונה לה מנהל מיוחד, לפי לוח פ-5ד שבנספח 5.2.1.5.[78]

(5) ההנחות שבפסקאות (2) עד (4) נכונות ליום 31.12.2018. התאמה לשינויים בשיעור התמותה לאחר יום 31.12.2018 תהיה לפי לוח פ-6 שבנספח 5.2.1.5.[79]

(6) **שיעורי תמותה של נכים עבור תחזית לתקופה עד גיל פרישה:**[80]
לפי לוח פ-7 שבנספח וללא התאמה לשינויים בשיעורי התמותה לפי לוח פ-6 בנספח 5.2.1.5.

(7) **שיעורי יציאה לנכות:**

(א) בקרן פנסיה חדשה, ובקרן ותיקה שלא מונה לה מנהל מיוחד, לפי לוח פ-8א שבנספח 5.2.1.5.

(ב) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, עבור "צווארון לבן" לפי לוח פ-8ב שבנספח 5.2.1.5.

(ג) בקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד, עבור "צווארון כחול" לפי לוח פ-8ג שבנספח 5.2.1.5.

(8) **שיעורי החלמה של נכים עבור תחזית לתקופה עד גיל פרישה:** לפי לוח פ-9 שבנספח 5.2.1.5.

(9) **שיעורי נשואים:**[81]

(א) לצורך חישוב המאזן האקטוארי, לפי לוח פ-10 שבנספח 5.2.1.5.

(ב) על אף האמור בפסקת משנה (א), אם לאקטואר הממונה יש נתונים מעודכנים לגבי מצב מקבלי קצבת זקנה בפועל, יחושב המאזן לפי נתונים אלו.

(10) **הפרש גילאים בין עמיתים או מקבלי קצבה לבין בני זוגם:**

(א) עבור תחזית לתקופה עד גיל פרישה: לפי הפרש קבוע לפיו העמית מבוגר ב-3 שנים מבת זוגו, או הפרש קבוע לפיו העמיתה צעירה ב-3 שנים מבן זוגה, לפי העניין.

(ב) עבור תחזית לתקופה מגיל פרישה ואילך:

[78] מקור: חוזר גופים מוסדיים 2022-9-18. תחילה – החל מיום פרסום החוזר.
[79] מקור: חוזר גופים מוסדיים 2022-9-18. תחילה – החל מיום פרסום החוזר.
[80] למעט עבור חישוב כיסוי ריסק מוות
[81] לרבות ידועים בציבור.

(1) לפי הפרש קבוע לפיו העמית מבוגר ב-5 שנים מבת זוגו, או הפרש קבוע לפיו העמיתה צעירה ב-3 שנים מבן זוגה, לפי העניין.

(2) בקרן פנסיה שתקנונה מאפשר תשלום קצבת שארים לבן או בת הזוג רק בתנאי שהיו נשואים במועד הפרישה לקצבת זקנה:

(א) מקדמי ההמרה לפנסיה הנקבעים בתקנון קרן הפנסיה יותאמו להפרש הגילאים בפועל.

(ב) לצורך הכנת המאזן האקטוארי יש לחשב את הפרש הגילאים עבור מקבלי קצבת זקנה אשר מקבלים פנסיה בפועל בהתאם להפרש הגילאים בפועל.

(11) **מספר ילדים וגילם הממוצע:** לפי לוח פ-11א שבנספח 5.2.1.5.

(12) **הסתברות לילד מתחת גיל 21, וגיל הילד הצעיר:** לפי לוח פ-11ב שבנספח 5.2.1.5.

(13) **שיעור הגידול במדד המחירים לצרכן:**

בחישוב המאזן והמקדמים יונח גידול של 2% לשנה במדד המחירים לצרכן.

(ה) **התחייבות קרן פנסיה במקרה מוות של עמית ללא שאירים**[82]

בחישוב המאזן האקטוארי של קרן פנסיה, תובא בחשבון התחייבות הקרן לתשלום סכום חד פעמי במקרה שבו נפטר עמית שאין לו שאירים.

(ו) **הוראות לעניין עמית שהגיע לגיל פרישה עד למועד הקובע**[83]

(1) על אף האמור בפסקה (א), לגבי עמית שעד למועד הקובע הגיע לגיל פרישה מוקדמת ונשאר באותה קרן פנסיה:

(א) אם חישוב הקצבה בתקנון הקרן נעשה, בין היתר, לפי מקדמים אקטוארים - לא יחולו השינויים במקדמים הנדרשים, לפי הוראות סעיף קטן 1.2.1 זה, לגבי חישוב קצבת הזקנה הנגזרת מסכום הצבירה שנרשמה לזכותו של העמית נכון למועד הקובע.

(ב) לגבי קרן ותיקה שנקבעו בתקנונה מקדמים להקדמת יציאה לקצבה - השינויים במקדמים הנדרשים, לפי הוראות סעיף קטן 1.2.1 זה, לא יחולו לגבי; חודשי ביטוח שבוטח העמית בקרן עד למועד הקובע.

לעניין פסקה זו -

"גיל פרישה מוקדמת" – הגיל המוקדם ביותר שבו ניתן לקבל קצבת זקנה בהתאם לתקנון הקרן.

"המועד הקובע" – 31.12.2007.

(2) חברה מנהלת של קרן פנסיה רשאית לדחות את ההכרה בהשפעת האמור בפסקה (1) על המאזן האקטוארי, וזאת עד למועד שבו תחל הקרן לשלם תשלומים לעמית או לשאיריו.

1.2.2. **הוראות ספציפיות לקרן חדשה**

(א) בנוסף להוראות לכלל קרנות הפנסיה בסעיף קטן 1.2.1, להלן יפורטו הוראות ספציפיות לקרנות חדשות.[84]

[82] מקור: חוזר 1-3-2013 סעיף 7. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2012.

[83] מקור: חוזר 1-3-2013 סעיף 9. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2012.

[84] מקור: חוזר פנסיה 3-3-2017 סעיף 3. תחילה – החל מיום 1 בינואר 2018.

(ב) התחייבויות הקרן כלפי עמיתים שאינם מקבלי קצבה[85] יהיו שוות לסך היתרות הצבורות שלהם.

(ג) **התחייבויות כלפי מקבלי קצבה**

(1) התחייבויות הקרן יחושבו כערך הנוכחי של סך תשלומי קצבה עתידיים הצפויים להיות משולמים לכל אחת מהקבוצות האמורות ולפי שיעורי הריבית להיוון המחושבים כלהלן. התחייבויות הקרן כלפי זכאים קיימים לקצבה, כלפי מקבלי קצבה קיימים וכלפי פנסיונרים יחושבו בנפרד.

(2) **שיעורי ריבית להיוון**[86]

(א) תשלומי קצבה צפויים למקבלי קצבה יהוונו ליום המאזן לפי שיעור תשואת הנכסים הצפויה בכל שנה החל ממועד המאזן ועד למועד התשלום של הקצבה. שיעור תשואת הנכסים הצפויה בכל שנה תיקבע בהתאם לאמור בפסקאות (4) או (5) להלן, לפי העניין.

(ב) תשלומי קצבה למקבלי קצבה, אשר ישולמו בתקופה שלאחר אזילת נכסי הקרן המשמשים לכיסוי התחייבות לגביהם - במידה שקיימת יתרה שלילית בעתודה לזכאים קיימים לקצבה או בעתודה למקבלי קצבה קיימים או בעתודה לפנסיונרים - יהוונו ממועד התשלום ועד למועד עריכת המאזן לפי הנחת התשואה על השקעות חופשיות כאמור בפסקה (3) להלן.

(3) **הנחת התשואה על השקעות חופשיות**[87]

הנחת התשואה על השקעות חופשיות תיגזר מהתשואות לפדיון על סדרות ספציפיות של אג"ח סחירות אשר ישמשו כ- "benchmark" (להלן: "**הנחת התשואה על השקעות חופשיות**"). הנחת התשואה האמורה תפורסם ע"י הממונה על שוק ההון או על ידי החברה הזוכה במכרז לציטוט מחירים. השימוש המיועד בהנחה האמורה מפורט בנספח 5.2.1.8.

(4) **שיעור תשואת הנכסים הצפויה בכל שנה לזכאים קיימים**[88] [89]

(א) לגבי נכסי הקרן המשמשים לכיסוי התחייבויות לזכאים קיימים לקצבה, שיעור תשואת הנכסים הריאלית הצפויה בכל שנה עתידית מסוימת יכלול את השיעורים הבאים:

(1) נמחק;

(2) לגבי אג"ח מיועדות מסוג 'ערד', הצפויות להימצא בקרן באותה שנה מסוימת - 4.86%;

(2א) לגבי נכסי אפיק השקעה מובטח תשואה הצפויים להימצא בקרן באותה שנה מסוימת - 5.15%;

(3) לגבי כל השקעה אחרת הנחת התשואה על השקעות חופשיות.

(ב) לעניין סעיף זה, סך איגרות חוב מיועדות מסוג 'ערד' ונכסי אפיק השקעה מובטח תשואה הצפויים להימצא בקרן בכל שנה מסוימת יהיו בגובה 70% מנכסי הקרן המשמשים לכיסוי התחייבויות הקרן לזכאים קיימים לקצבה. היחס בין איגרות חוב מיועדות מסוג 'ערד' לבין נכסי אפיק השקעה מובטח תשואה יקבע בהתאם

[85] התאמה למונחים שבדוח הכספי ובמאזן האקטוארי

[86] מקור: נספח 1 לחוזר פנסיה 3-3-2017. תחילה – החל מיום 1 בינואר 2018.

[87] מקור: נספח 1 לחוזר פנסיה 3-3-2017. תחילה –החל מיום 1 בינואר 2018.

[88] מקור: נספח 1 לחוזר פנסיה 3-3-2017. תחילה – החל מיום 1 בינואר 2018.

[89] הסעיף עודכן בחוזר גופים מוסדיים 20-9-2022. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

לנוסחאות הכלולות בהגדרת "ריבית בגין רכיב השקעה מובטח" ברישא לסעיף 1.2 לעיל.

(ג) למען הסר ספק, מובהר בזאת כי שוויים של איגרות חוב מיועדות מסוג ערד ושל נכסי אפיק השקעה מובטח תשואה המשמשים לכיסוי התחייבויות לזכאים קיימים לקצבה נכון ליום המאזן יחושב לפי הוראות סעיף 6 בסימן ב' לפרק זה ('מדידת נכסים') (להלן: **"סימן ב'"**).

(5) **שיעור תשואת הנכסים הצפויה בכל שנה למקבלי קצבה קיימים ולפנסיונרים**[9190]

(א) לגבי נכסי הקרן המשמשים לכיסוי ההתחייבויות למקבלי קצבה קיימים ולפנסיונרים, שיעור תשואת הנכסים הריאלית הצפויה בכל שנה עתידית מסוימת יכלול את השיעורים הבאים, בניכוי שיעור דמי ניהול מנכסי הקרן:

(1) לגבי אג"ח מיועדות מסוג 'ערד' שנרכשו עד למועד המאזן או שיירכשו לאחר מועד המאזן, והצפויות להימצא בקרן באותה שנה מסוימת - 4.86%;

(א1) לגבי נכסי אפיק השקעה מובטח תשואה הצפויים להימצא בקרן באותה שנה מסוימת - 5.15%;

(2) לגבי כל השקעה אחרת - הנחת התשואה על השקעות חופשיות.

(ב) לעניין סעיף זה, סך אגרות חוב מיועדות מסוג 'ערד' ונכסי אפיק השקעה מובטח תשואה, הצפויים להימצא בקרן בכל שנה מסוימת יהיו בהתאם לשיעור של 60% מנכסי הקרן המשמשים לכיסוי התחייבויות הקרן למקבלי קצבה קיימים ולפנסיונרים. היחס בין איגרות חוב מיועדות מסוג 'ערד' לבין נכסי אפיק השקעה מובטח תשואה יקבע בהתאם לנוסחאות הכלולות בהגדרת "ריבית בגין רכיב השקעה מובטח" ברישא לסעיף 1.2 לעיל.

(ג) למען הסר ספק, מובהר בזאת, כי שוויים של איגרות חוב מיועדות ושל נכסי אפיק השקעה מובטח תשואה המשמשים לכיסוי התחייבויות למקבלי קצבה קיימים והתחייבויות לפנסיונרים נכון ליום המאזן, יחושבו לפי הוראות סעיף 6 בסימן ב'.

(א5) **הערכת תשלומי הפנסיה הצפויים לפנסיונרים**[92]

(א) תשלומי הפנסיה הצפויים בקרן חדשה מקיפה ובקרן חדשה כללית יחושבו כך שכל אחד מהתשלומים העתידיים יעודכן בהתאם להשפעת ההפרש הצפוי בין הריבית השנתית להיוון לבין שיעורי ריבית להיוון בהתאם לפסקה 2 לעיל.

(ב) נמחק.

(6) **נמחק**[93]**.**

(ד) **עתודת IBNR**

חברה מנהלת של קרן חדשה תחשב בנפרד במאזן האקטוארי של הקרן עתודת IBNR בגין התחייבויות הקרן לתשלומי קצבה בגין מקרי נכות ומוות אשר אירעו עד למועד המאזן ולא דווחו לקרן עד לאותו המועד.

(ד1) **עתודה לתביעות תלויות**[94]

---

[90] מקור: נספח 1 לחוזר פנסיה 2017-3-3. תחילה – החל מיום 1 בינואר 2018.

[91] הסעיף עודכן בחוזר גופים מוסדיים 2022-9-20. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

[92] הסעיף עודכן בחוזר גופים מוסדיים 2022-9-20. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

[93] סעיף זה ישולב בפרק 1 בחלק 4 של שער 5 לעניין גילוי לציבור, עד לפרסום הפרק, יחולו הוראות חוזר המקור 2017-3-3.

[94] מקור: סעיף 4.ב.3 לחוזר פנסיה 2017-3-3. תחילה - החל מיום 1 בינואר 2018.

חברה מנהלת של קרן חדשה תחשב בנפרד במאזן האקטוארי של הקרן עתודה לתביעות תלויות בגין מקרי נכות ומוות אשר אירעו עד למועד המאזן ודווחו לקרן עד לאותו המועד.

(ה) **הערכה וחלוקת עודף אקטוארי או גירעון אקטוארי**

(1) **עודף אקטוארי או גירעון אקטוארי - גורמים דמוגרפים**[95]

עדכונים ליתרות הצבורות ולקצבאות כתוצאה מגורמים דמוגרפיים כמפורט בפסקה 4.3.3 (א) בחלק 6 בשער 6[96], יחושבו במועד הכנת המאזן האקטוארי. התחייבויות קרן הפנסיה החדשה אשר יוצגו במאזן האקטוארי לפרסום בדוחות הכספיים של הקרן ישקפו את העדכונים האמורים בהתאם לכללים ולמועדים המפורטים בסעיפים (א) ו-(ב) לנספח 5.2.1.6.

(2) **עודף אקטוארי או גירעון אקטוארי הנובע מתשואות ושיעורי ריבית להיוון**[97]

עדכונים ליתרות הצבורות ולקצבאות כתוצאה מתשואות ושיעורי ריבית להיוון כמפורט בפסקה 4.3.3(ב) בחלק 6 בשער 6[98], יחושבו במועד הכנת המאזן האקטוארי. התחייבויות הקרן ישקפו את העדכונים האמורים אשר יוצגו במאזן האקטוארי לפרסום של הקרן בהתאם לכללים המפורטים בסעיפים (ג) - (ה) לנספח 5.2.1.6.

1.2.3. **הוראות ספציפיות לקרן פנסיה ותיקה**

בנוסף להוראות לכלל קרנות הפנסיה בסעיף קטן 1.2.1, להלן יפורטו הוראות ספציפיות לקרנות ותיקות.

(א) **הנחות לכלל קרנות הפנסיה הותיקות**[99]

(1) קצב גידול ריאלי בשכר הממוצע במשק: 1.2% לשנה.

(2) בוטל.

(3) שיעורי יציאה לנכות:

חברה מנהלת של קרן ותיקה רשאית לא להשתמש בטבלת שיעורי החלמה מנכות בתנאי שהגישה לממונה על שוק ההון, כמפורט בסעיף 1.2.1(ב) לעיל, טבלת שיעורי יציאה לנכות המתחשבת בשיעורי ההחלמה מנכות.

(4) בוטל.

(5) **שיעורי ריבית להיוון** - המאזן האקטוארי יוכן לפי הנחת שיעורי תשואה ריאליות שייגזרו מהתשואות לפדיון על סדרות ספציפיות של אגרות חוב ממשלתיות סחירות אשר ישמשו כ "benchmark" (להלן: "**שיעורי התשואה חסרת סיכון**"), בהתאם לאמור בנספח 5.2.1.8. התשואות לפדיון כאמור יפורסמו על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות שנקבעה לכך על ידי הממונה.[100]

(6) התחייבויות הקרן יחושבו לפי הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים בגין תשלומים שמשלמת הקרן, לרבות תשלומי קצבה, תשלומים חד-פעמיים והוצאות ניהול בשל תשלומי הקרן. החישוב האמור יבוצע לפי הנחת שיעורי התשואה חסרת סיכון. [101]

---

[95] מקור: חוזר פנסיה 3-3-2017 סעיף 4א4. תחילה – החל מיום 1 בינואר 2018.

[96] עד לעדכון חלק זה, יחולו הוראות סעיף 4.א בחוזר 3-3-2017.

[97] מקור: חוזר פנסיה 3-3-2017 סעיף 4ב3. . תחילה – החל מיום 1 בינואר 2018.

[98] עד לעדכון חלק זה, יחולו הוראות סעיף 4.ב בחוזר 3-3-2017.

[99] מקור: חוזר 1-3-2013 סעיף 5. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2012.

[100] מקור: חוזר פנסיה 4-3-2006 סעיף 5. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2005.

[101] בקרנות להן מונה מנהל מיוחד – מקור: חוזר פנסיה 4-3-2006 סעיף 5. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2005.

(7) **הערכת הכנסות עתידיות מתשלומי דמי גמולים לקרן**

הערך הנוכחי של דמי גמולים בניכוי הוצאות ניהול בשל דמי הגמולים יחושב לפי הנחת שיעורי התשואה חסרת סיכון.

(8) חברה מנהלת של קרן פנסיה ותיקה תגיש לאישור הממונה נתונים והסברים מפורטים להצדקת כל אחת מההנחות המפורטות להלן שעל בסיסן מחושבות ההתחייבויות של קרן הפנסיה שבניהולה, בצירוף חוות דעת של האקטואר הממונה של קרן הפנסיה בעניין התאמת ההנחות האמורות לאוכלוסיית המבוטחים והפנסיונרים בקרן הפנסיה[102].

(א) קצב גידול השכר הפנסיוני האישי: החברה המנהלת של קרן פנסיה תשתמש בסולמות שכר אישיים, הנבנים על בסיס נתוניה, בהתאם למאפיינים מבחינים רלוונטיים (לדוגמא: מין העמית וגילו).

(ב) שיעור עזיבה של עמיתים פעילים (משיכת כספים מקרן הפנסיה).

(ג) שיעור עזיבה של עמיתים לא פעילים (משיכת כספים מקרן פנסיה).

(ד) שיעור הקפאת זכויות.

(ה) הוצאות ניהול.

(ו) הגיל או טווח הגילאים שבו צפוי עמית לפרוש לפנסיית זקנה, לרבות שיעורי הקדמת פרישה בהתאם למין העמית וגילו.

(ז) ההסתברות לקבלת הקצבה בכל אחת מהאפשרויות השונות בהתאם לתנאי התקנון.

(ב) **הוראות ספציפיות לקרן ותיקה שלא מונה לה מנהל מיוחד[103]**

(1) **הערכת הסיוע הממשלתי הכולל[104]**

הסיוע הממשלתי הכולל הינו צירופם של שני אלה. הוראות מפורטות לעניין אופן חישוב סכום הסיוע הכולל מפורטות בנספח 5.2.1.10.

(א) **סיוע ממשלתי ישיר -** הסיוע הממשלתי הישיר הינו סיוע ממשלתי אשר צפוי להיות משולם לקרן בהתאם לכללים המפורטים בנוהל העברת סיוע כספי לקרנות הפנסיה הותיקות המאוזנות מיום 17.7.2022[105] להלן – **נוהל הסיוע**). הערך הנוכחי של הכנסות עתידיות צפויות מתשלומי הסיוע הממשלתי הישיר לקרן, יחושב באמצעות תחזית תזרים מזומנים, בהתאם לאמור בסעיף 6 בנספח 5.2.1.10 [106].

(ב) **סובסידיה -**

(1) עבור אגרות חוב מיועדות: ההפרש בין סכום הריבית הצמודה שתשלם הממשלה על איגרות חוב מיועדות מסוג "מירון" או מסוג "ערד", לפי העניין, לבין סכום הריבית הצמודה שהייתה משתלמת על איגרות אלה אילו שיעורי הריבית עליהן היו שיעורי התשואה חסרת סיכון, ולאחר שתובא בחשבון ההשפעה של הכנסות עתידיות צפויות בקרן ותשלומים עתידים צפויים של

בקרנות להן לא מונה מנהל מיוחד - הערך הנוכחי של הסיוע הממשלתי העתידי הכולל הצפוי, המוצג במאזן האקטוארי בצד הנכסים, יחושב על כל מרכיביו, לפי שיעורי הריבית הנושאים את הסיוע האמור, כמפורט בנספח 5.2.1.9. מקור: חוזר פנסיה 3-3-2006 סעיף 7. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2005.

[102] בקביעת ההנחות על הקרן להתייחס גם למחויבות משתמעת הנובעת מדפוסי פעילות לא פורמאליים של המעביד.

[103] מקור: חוזר פנסיה 3-3-2006 סעיף 7. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2005.

[104] הסעיף עודכן בחוזר גופים מוסדיים 20-9-2022. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

[105] ראו בקישור: https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/oldpensionfunds/he/letter_2022_2195.pdf

[106] סעיף 6 בנספח 5.2.1.10 מתייחס להערכת הסיוע הממשלתי הישיר עבור עמיתי הקרן שאינם עמיתי תקופת הביניים. הערכת הסיוע הממשלתי הישיר עבור עמיתי תקופת הביניים תיעשה על פי אותם עקרונות ובשינויים הנדרשים על פי הכללים שנקבעו בנוהל הסיוע.

הקרן לרבות הוצאות ניהול, על כמות איגרות חוב מיועדות שיוחזקו על ידי הקרן בכל שנה. הערך הנוכחי של הסובסידיה יחושב בהתאם לכללים המפורטים בפסקאות (2) ו-(3) להלן.

(2) עבור נכסי הקרן המובטחים: ההפרש בין תשואת היעד הצמודה לבין שיעורי התשואה חסרת סיכון, ולאחר שתובא בחשבון ההשפעה של הכנסות עתידיות צפויות בקרן ותשלומים עתידים צפויים של הקרן, לרבות הוצאות ניהול, על נכסי הקרן המובטחים שיוחזקו על ידי הקרן בכל שנה. הערך הנוכחי של הסובסידיה יחושב בהתאם לכללים המפורטים בפסקאות (2) ו-(4) להלן.[107]

הממונה על שוק ההון פרסם עמדת הממונה: הבהרה, לעניין כפילות ביחס לסיוע ישיר [ע] (עמדה מס' 2)[108].

(2) **שערוך אג"ח מיועדות מסוג 'מירון' ואג"ח מיועדות מסוג 'ערד' ונכסי קרן מובטחים, שהונפקו לקרן עד למועד המאזן**

שוויים של אג"ח מיועדות מסוג 'מירון' ומסוג 'ערד' ושל נכסי קרן מובטחים שהונפקו לקרן עד למועד המאזן יחושבו לפי הוראות סעיף 6א בסימן ב'.

(3) **הערכת הסבסוד באמצעות אג"ח מיועדות מסוג 'ערד' שהקרן צפויה להשקיע בהן לאחר מועד המאזן**

הערך הנוכחי של הסבסוד באמצעות תשואת אג"ח מיועדות מסוג 'ערד' שהקרן צפויה להשקיע בהן לאחר מועד המאזן, יוערך בהתאם לאמור בסעיף 8 בנספח 5.2.1.10.

(4) **הערכת הסבסוד בגין נכסי קרן מובטחים שהקרן צפויה להשקיע בהם לאחר מועד המאזן**[109]

הערך הנוכחי של הסבסוד בגין נכסי קרן מובטחים שהקרן צפויה להשקיע בהם לאחר מועד המאזן, יוערך בהתאם לאמור בסעיף 9 בנספח 5.2.1.10.

(ג) **הוראות ספציפיות לקרן ותיקה שמונה לה מנהל מיוחד**[110]

(1) **הערכת הסיוע הממשלתי**

(א) הערך הנוכחי של הכנסות עתידיות צפויות מתשלומי הסיוע הממשלתי הישיר לקרן, יחושב לפי הנחת שיעורי התשואה חסרת סיכון.

(ב) הערך הנוכחי של הסיוע הממשלתי בגין אי-העלאת גיל הפרישה, אשר מוצג במאזן החשבונאי ובמאזן האקטוארי של הקרן, יחושב כהפרש של שני אלה ולפי הנחת שיעורי התשואה חסרת סיכון[111]:

(1) הערכה של סך ההתחייבויות הפנסיוניות של הקרן למבוטחות לפי הגיל הגבוה מבין השניים:

(א) גיל קצבת הזקנה שנקבע בנספח א' לתקנון האחיד, כנוסחו ביום 31 בדצמבר 2011.

(ב) גיל קצבת הזקנה שנקבע בנספח א' לתקנון האחיד, כנוסחו ביום החישוב.

---

[107] מקור: חוזר גופים מוסדיים 20-9-2022. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

[108] מקור: מכתב הבהרה שה. 2012-6200 מה-2 בפברואר 2012

[109] מקור: חוזר גופים מוסדיים 20-9-2022. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

[110] מקור: חוזר פנסיה 4-3-2006 סעיף 5. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2005.

[111] מקור: חוזר פנסיה 1-3-2012

(2) הערכה של סך ההתחייבויות הפנסיוניות של הקרן למבוטחות לפי גיל הפרישה שהוצע בחלק ב׳ לתוספת של הצעת חוק גיל פרישה, התשס״ד-2003 (להלן – ״**הצעת חוק גיל פרישה**״).

לעניין זה, ״התחייבויות פנסיוניות״ - התחייבויות צבורות והתחייבויות בשל זכויות הצפויות להיצבר בקרן בניכוי דמי גמולים עתידיים.

הממונה על שוק ההון פרסם עמדת הממונה : הבהרה, לעניין כפילות ביחס לסיוע ישיר [ע] (עמדה מס׳ 2) [112]

(ג) ההוראות הבאות יחולו על הדוחות הכספיים של הקרן כל עוד לא בוצעה הקצאה סופית של הסיוע הממשלתי הישיר בין קרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר בהתאם לסעיף 78יד לחוק הפיקוח על הביטוח: [113]

מאחר שהסיוע הממשלתי לקרנות הפנסיה הותיקות טרם הוקצה סופית בין קרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר, וזאת לנוכח האמור במכתבו של הממונה על שוק ההון מיום 17 באוגוסט 2005 למנהלת המיוחדת של קרנות הפנסיה הותיקות שבהסדר, תובא בחשבון ההשפעה של תשלומי הסיוע הממשלתי הישיר העתידיים הצפויים על המאזן האקטוארי ועל המאזן החשבונאי של הקרן, באופן הבא:

(א) לצורך הערכת הסבסוד הממשלתי העתידי באמצעות אגרות חוב מיועדות ונכסי קרן מובטחים, תאמוד הקרן מחדש את חלקה הרעיוני הצפוי מסך הסיוע הממשלתי הישיר, נכון ליום המאזן. למען הסר ספק, מובהר בזאת כי האומדן האמור ייעשה אך ורק לצורכי ההערכה האמורה ולעניין המאזן של אותה שנה וכי החלוקה הסופית של הסיוע הממשלתי הישיר בין הקרנות הותיקות שבהסדר תקבע בעתיד על ידי הממונה על שוק ההון בתוקף סמכותו לפי סעיף 78יד(ב) לחוק הפיקוח על הביטוח.

(ב) אומדן הסיוע הישיר המוצג במאזן האקטוארי ובמאזן החשבונאי של הקרן, יהיה שווה לסכום הנמוך מבין שני אלה:

(1) אומדן חלקה הרעיוני הצפוי של הקרן בסך הסיוע הממשלתי הישיר האמור;

(2) הגירעון האקטוארי נכון ליום המאזן לפני סיוע ממשלתי, בניכוי הסיוע הממשלתי בגין אי-העלאת גיל הפרישה ובניכוי הסבסוד הממשלתי באמצעות אג״ח מיועדות ונכסי קרן מובטחים.

(2) **שערוך אגרות חוב מיועדות מסוג ׳מירון׳ ואגרות חוב מיועדות מסוג ׳ערד׳ ונכסי קרן מובטחים שהונפקו לקרן עד למועד המאזן וגזירת הסבסוד הממשלתי העתידי** [114]

שוויים של אג״ח מיועדות מסוג ׳מירון׳ ומסוג ׳ערד׳ ושל נכסי קרן מובטחים שהונפקו עד למועד המאזן יחושב לפי הוראות סעיף 6א בסימן ב׳.

(3) **הערכת הסבסוד באמצעות אג״ח מיועדות מסוג ׳ערד׳ שהקרן צפויה להשקיע בהן לאחר מועד המאזן**[115] [116]

---

[112] מקור: מכתב הבהרה שה. 2012-6200 מה-2 בפברואר 2012

[113] מקור: חוזר פנסיה 2006-3-4 סעיף 11. תחילה – החל מהדוחות הכספיים לשנת 2005.

[114] מקור: חוזר גופים מוסדיים 2022-9-20. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

[115] היינו, אג״ח שלא הונפקו לקרן עד למועד המאזן.

[116] מקור: חוזר גופים מוסדיים 2022-9-20. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

הערך הנוכחי של הסבסוד באמצעות תשואת אג"ח מיועדות מסוג 'ערד' שהקרן צפויה להשקיע בהן לאחר מועד המאזן, יוערך בהתאם לאמור בסעיף 6 בנספח 5.2.1.11.

(3א) **הערכת הסבסוד בגין נכסי קרן מובטחים שהקרן צפויה להשקיע בהם לאחר מועד המאזן**[117]

הערך הנוכחי של הסבסוד בגין נכסי קרן מובטחים שהקרן צפויה להשקיע בהם לאחר מועד המאזן, יוערך בהתאם לאמור בסעיף 7 בנספח 5.2.1.11.

(4) **התחייבויות כלפי עמיתים לא פעילים**[118]

(א) לצורך הכנת המאזן האקטוארי של הקרן, ניתן להניח לגבי עמיתים לא פעילים אשר הצטרפו לגופים אחרים (ובכללם לקרנות הפנסיה האחרות) בהתאם להסכמי רציפות זכויות, כי ההסכמים האמורים חלים לגבי 25% מהעמיתים הלא פעילים בקרן. בהתאם לכך, ההתחייבויות לגבי כלל העמיתים הלא פעילים יחושבו כצירוף של שני אלה:

(1) 75% מהגבוה מבין שני הערכים המפורטים להלן, בהנחה שהשכר הקובע לקצבת עמית לא פעיל יוצמד למדד המחירים לצרכן מחודש אוקטובר 2003 או מחודש הביטוח האחרון של העמית בקרן, לפי המאוחר מביניהם:

(א) הערך הנוכחי ליום המאזן של זכויות שנצברו בקרן לעמית לא פעיל:

- לגבי אירוע של פטירת העמית – במקרה בו נוצרה זכאות לקצבת שאירים – הקצבה; במקרה בו לא נוצרה זכאות לקצבת שאירים - סכום ערך פדיון;
- לגבי אירוע נכות - סכום ערך פדיון במועד הנכות;
- במקרה של משיכת כספים - סכום ערך פדיון;
- בהגיע העמית לגיל קצבת זקנה - הגבוה מבין הערך הנוכחי של סך קצבאות הזקנה וקצבאות שאירי מקבל קצבת זקנה, לבין סכום ערך פדיון באותו המועד[119]. לצורך ביצוע ההשוואה האמורה, יש להוון את קצבת הזקנה וקצבת שאירי מקבל קצבת זקנה נכון למועד הגיע העמית לגיל קצבת זקנה ובהנחת שיעורי התשואה חסרת סיכון;

(ב) ערך הפדיון של סך הכספים הרשומים בחשבונו של העמית ביום המאזן.

(2) 25% מהערך הנוכחי של הסכומים המפורטים להלן נכון ליום המאזן, בהנחה שהעמית פעיל בגוף עמו יש לקרן הסדר רציפות זכויות:

(א) לגבי אירוע פטירת העמית לפני גיל קצבת זקנה - סכום חד פעמי אשר יחושב בהתאם לאמור בסעיפים 3 ו-7 להנחיות הממונה על שוק ההון מיום 10 במרץ 2004 בעניין התחשבנויות בין קרנות הפנסיה שבהסדר או כל הוראה אחרת שתבוא במקומה;

(ב) במקרה נכות - קצבת הזקנה שנצברה לעמית בקרן עד למועד הנכות;

(ג) במקרה של משיכת כספים - סכום ערך פדיון;

[117] מקור: חוזר גופים מוסדיים 20-9-2022. תחילה - החל מהדוח התקופתי לרבעון השני של שנת 2022.

(ד) בגיל קצבת זקנה - סך קצבאות זקנה וקצבאות שאירי מקבל קצבת זקנה שנצברו לעמית בקרן עד לגיל הפרישה.

(ב) אם לקרן ישנם נתונים לגבי עמיתים לא פעילים אשר הצטרפו לגופים אחרים בהתאם להסכמי רציפות זכויות, עליה להתאים את החלוקה האמורה בפסקה (א) בהתאם לנתונים שיש בידה. כמו כן, יש להתייחס בנפרד לעמית לא פעיל אשר עבר לגוף אחר עמו לקרן יש הסכם רציפות והקפיא את זכויותיו גם בגוף האמור (במקרה זה יש להצמיד את הזכויות לשכר הממוצע במשק עד לחודש הביטוח האחרון בגוף האחר).

(ג) הקרן תגיש לאישור מראש של הממונה על שוק ההון את המודל הספציפי שלה להערכת ההתחייבויות כלפי עמיתים לא פעילים לרבות החלוקה האמורה.

(5) **דרישות מינימום להגדרה ובדיקת הנתונים העומדים בבסיס המאזן האקטוארי**

(א) **בקשת אקטואר ממונה לקבלת נתונים** [120]

במועד הכנת המאזן האקטוארי, יגיש האקטואר הממונה של החברה מנהלת למנהל מערכת המידע של החברה המנהלת בקשה, שבה יפורטו כל הנתונים והבדיקות הנדרשים לו לשם הכנת המאזן האקטוארי, ובין היתר, כל אלה:

(1) הגדרת השדות הנדרשים לו מרשומתו של כל עמית, עמית לשעבר, מקבל קצבה, שאיר עמית או שאיר מקבל קצבה בקרן;

(2) בדיקות שעל מנהל מערכת המידע של חברה מנהלת לבצע במטרה לבדוק שלמותם ואמינותם של הנתונים;

(3) קריטריונים לאיתור נתונים שגויים, אותם יקבל אקטואר חברה מנהלת בקבצים נפרדים.

לעניין זה,

"נתונים" - נתונים דמוגרפים וכלכליים לגבי עמיתים ומקבלי קצבה של הקרן. [121]

(ב) **דוח מנהל מערכת המידע** [123][122]

במועד הכנת מאזן אקטוארי שנתי של קרן יגיש מנהל מערכות מידע של חברה מנהלת לאקטואר ממונה של החברה המנהלת דוח חתום על ידו המפרט בין היתר את האמור בנספח 5.2.1.12.

(ג) **בדיקת קבצי נתוני המאזן** [124]

במועד הכנת המאזן השנתי של הקרן יבוצעו, בין היתר, הבדיקות האלה:

(1) **רשומות כפולות**

מנהל מערכת מידע של חברה מנהלת יבצע בדיקה לגילוי רשומות כפולות לאותו מספר זיהוי ויאשר לאקטואר ממונה של החברה המנהלת בכתב שהמקרים היחידים שהתגלו הם:

(א) רשומה של עמית פעיל ורשומה של נכה חלקי;

(ב) רשומה של עמית או מקבל קצבת זקנה ורשומה לפיה הוא גם שאיר של עמית או שאיר של מקבל קצבת זקנה אחר.

---

[120] מקור: חוזר פנסיה 2-3-2005 סעיף 2. תחילה – מאזנים אקטוארים לשנת 2004 ואילך

[121] מקור: חוזר פנסיה 2-3-2005 סעיף 1. תחילה – מאזנים אקטוארים לשנת 2004 ואילך

[122] מקור: חוזר פנסיה 2-3-2005 סעיף 3. תחילה – מאזנים אקטוארים לשנת 2004 ואילך

[123] ראו פרק 3 לחלק 3 של שער 5 לעניין מנהל מערכת מידע (טרם פורסם)

[124] מקור: חוזר פנסיה 2-3-2005 סעיף 4. תחילה – מאזנים אקטוארים לשנת 2004 ואילך

(2) **רשומות חסרות או נוספות**

(א) מנהל מערכת מידע של חברה מנהלת יעביר לאקטואר ממונה של החברה המנהלת את רשימת כל העמיתים, העמיתים לשעבר, מקבלי קצבת זקנה, שאירי עמית ושאירי מקבל קצבת זקנה אשר נמצאו בקבצי נתוני המאזן הקודם וחסרים בקבצי נתוני המאזן ויציין את הסיבה לכך (עזיבה, פטירה וכו').

(ב) מנהל מערכות מידע של חברה מנהלת יעביר לאקטואר ממונה של החברה המנהלת רשימה נוספת הכוללת את כל מי שמופיע בקבצי נתוני המאזן ואשר אינו מופיע בקבצי נתוני המאזן הקודם ויציין את הסיבה לכך.

(3) **בדיקה מדגמית**

לצורך בחינת תכניות המחשב המבצעות שליפת נתונים ממאגרי הנתונים הממוחשבים לקבצי נתוני המאזן, אקטואר ממונה של חברה מנהלת או מי מטעמו יבצע את הבדיקה הבאה:

(א) מקבצי נתוני המאזן ייבחרו באופן אקראי, לפחות שני גברים ושתי נשים מכל אחת מהקבוצות האלה (**להלן - הנבדקים**):

(1) מקבלי קצבת זקנה;

(2) שאירים;

(3) נכים;

(4) עמיתים פעילים;

(5) עמיתים לא פעילים.

(ב) אקטואר ממונה של חברה מנהלת או מי מטעמו יאמת את כל השדות ברשומה של כל אחד מהנבדקים מול מאגר המידע והתכניות התפעוליות של הקרן. כמו כן, ייבדקו כל הסכומים המחושבים, כגון: ערכי פדיון, יחס השכר הממוצע וכו'(במקרים בהם האקטואר קיבל רק את נתוני תנועות דמי הגמולים והלוואות ממנהל מערכת המידע של חברה מנהלת).

(4) **נתונים חריגים**

(א) אקטואר ממונה של חברה מנהלת או מי מטעמו יחשב את היחס בין נתונים שעשוי להיות ביניהם מתאם כלשהו לגבי כל אחד מעמיתי הקרן. כך למשל:

(1) היחס שבין סכום ערכי פדיון של עמית לבין סכום קצבת הזקנה שהוא צבר עד למועד עריכת המאזן;

(2) היחס שבין מספר חודשי הביטוח של עמית בקרן עד למועד עריכת המאזן לבין מספר החודשים שחלפו בין מועד ההצטרפות שלו לקרן לבין מועד עריכת המאזן;

(3) היחס שבין שיעור קצבת זקנה (באחוזים) שצבר עמית עד למועד עריכת המאזן לבין מספר חודשי הביטוח של עמית בקרן.

(ב) היחסים שחושבו בפסקה (א) לעיל יתווספו כשדות ברשומה של כל אחד מהעמיתים בקרן.

(ג) מהרשומות המופיעות בקבצי נתוני המאזן, יבחר אקטואר ממונה של חברה מנהלת את השדות שיש בהם השפעה על המאזן האקטוארי, ובכללם: היחסים כאמור בפסקה (א) לעיל, ערך פדיון, משכורת מבוטחת אחרונה, שנת לידה וכו'. אקטואר חברה מנהלת יבצע מיון של הרשומות האמורות על בסיס כל אחד מהשדות לעיל מהנתון הגבוה ביותר ועד לנתון הנמוך ביותר.

(ד) אקטואר ממונה של חברה מנהלת יבחן קבוצת רשומות בגין עמיתים עם הערכים הגבוהים ביותר והנמוכים ביותר שהתקבלו לפי המיון האמור בפסקה (ג) לעיל, כדי לאתר שיבושים וטעויות במהלך שליפת וחישוב הנתונים. הבחינה האמורה תכלול לא רק את השדה שמוין אלא את כל השדות ברשומת העמית שיש להם השפעה על המאזן האקטוארי.

(5) השוואת קבצי נתוני המאזן לעומת קבצי נתוני המאזן הקודם

(א) אקטואר ממונה של חברה מנהלת או מי מטעמו יחשב את היחס בין נתוני קבצי המאזן לבין נתוני קבצי המאזן השנתי הקודם, ובכללם הנתונים האלה:

(1) המספר הכולל של עמיתים, עמיתים לשעבר, שאירים ומקבלי קצבת זקנה בקרן;

(2) ממוצע משכורת מבוטחת בחודש ביטוח אחרון של כלל העמיתים הפעילים בקרן;

(3) ממוצע סכום ערכי פדיון של כלל העמיתים הפעילים בקרן;

(4) ממוצע יחסי השכר הממוצע של כלל העמיתים הפעילים בקרן;

(5) ממוצע שיעור קצבת זקנה (באחוזים) שצברו כלל העמיתים הפעילים בקרן עד למועד הכנת המאזן.

(ב) אקטואר ממונה של חברה מנהלת יבחן סבירות כל אחד מהיחסים האמורים בפסקה (א) לעיל. מצא אקטואר החברה המנהלת יחס כאמור שאינו סביר, יפנה למנהל מערכת המידע של החברה המנהלת על מנת לאמת או לתקן את נתוני קבצי נתוני המאזן העומדים מאחוריו.

(ג) אקטואר ממונה של חברה מנהלת יקבל ממנהל מערכת המידע של החברה המנהלת השוואה בין נתוני קבצי המאזן לבין נתוני קבצי המאזן הקודם לגבי ערכים ברשומות של כל אחד מהעמיתים ומקבלי קצבת זקנה בקרן. אקטואר ממונה של חברה מנהלת יגדיר לגבי איזה שדות הוא מעוניין בבדיקה ומהו השינוי המחייב דיווח.

(6) השוואת קבצי נתוני המאזן לבין תשלומים בפועל

(א) אקטואר ממונה של חברה מנהלת או מי מטעמו יחשב את היחס בין נתוני קבצי המאזן לבין התשלומים ששילמה הקרן בפועל או שקיבלה הקרן בפועל, לפי נסיבות העניין, וביניהם הנתונים האלה:

(1) סך הקצבאות ששילמה הקרן למקבלי קצבת זקנה ולשאירים בחודש שקדם ליום המאזן לעומת סך הקצבאות לפי נתוני קבצי המאזן;

(2) סך דמי הגמולים שקיבלה הקרן בשנת המאזן לעומת סך דמי הגמולים לפי נתוני קבצי המאזן ונתוני קבצי המאזן הקודם.

(ב) אקטואר ממונה של חברה מנהלת יבחן את סבירות כל אחד מהיחסים האמורים בפסקה (א) לעיל. מצא אקטואר חברה מנהלת יחס כאמור שאינו סביר, יבדוק את הסיבות שהובילו ליצירתו.

לעניין פסקה זו:

"קבצי נתוני המאזן" – קבצים בהם מפורטים הנתונים אשר ישמשו להכנת המאזן האקטוארי השנתי של הקרן, לרבות נתונים שחושבו ע"י אקטואר חברה מנהלת כגון: ערכי פדיון, ממוצע יחסי השכר וכו' (במקרים בהם האקטואר קיבל רק את נתוני תנועות דמי הגמולים והלוואות ממנהל מערכת המידע של הקרן).[125]

(ד) **בדיקת קבצי הנתונים השגויים** [126]

(1) אקטואר ממונה של חברה מנהלת יבדוק את קבצי הנתונים השגויים ויפעל ככל שניתן לתיקונם. במידה ולא תוקנו השגיאות עד למועד הכנת המאזן האקטוארי, יושלמו הנתונים האמורים באמצעות הנחות של אקטואר חברה מנהלת.

(2) אקטואר ממונה של חברה מנהלת יתעד את ההנחות האמורות בפסקת משנה (1) לעיל ויפרט את הנתונים שהושלמו באמצעותן.

(ה) **תיעוד תוצאות הבדיקות** [127]

תוצאות הבדיקות המפורטות בפסקאות (ג) ו-(ד) לעיל, יתועדו ע"י אקטואר ממונה של חברה מנהלת ויישמרו בקרן לתקופה של לפחות שבע שנים בקבצי מחשב.

(6) **סקר עמיתים**

כל חברה מנהלת של קרן פנסיה שמונה לה מנהל מיוחד נדרשת לערוך סקר עמיתים שנתי על הערכת התחייבויות והכנסות עתידיות המדווחות בדוחות הכספיים והאקטואריים, כמפורט להלן. [128]

לעניין פסקה זו, "התחייבויות והכנסות עתידיות של הקרן" – הערך הנוכחי של:

(1) תשלומים עתידיים של קצבאות, ערכי פדיון והוצאות נלוות;

(2) הכנסות עתידיות של הקרן מדמי גמולים ומסיוע ממשלתי לרבות הסבסוד הממשלתי העתידי בתשואת הקרן.

(א) **עריכת סקר עמיתים שנתי**

(1) על חברה מנהלת לערוך אחת לשנה סקר עמיתים על הערכת התחייבויות והכנסות עתידיות של הקרן.

(2) הסקר האמור ייערך על ידי אקטואר בוחן ומומחה לביקורת ממ"מ, בהתאם לכללים המפורטים להלן.

---

[125] מקור: חוזר פנסיה 2-3-2005 סעיף 1. תחילה – מאזנים אקטוארים לשנת 2004 ואילך

[126] מקור: חוזר פנסיה 2-3-2005 סעיף 5. תחילה – מאזנים אקטוארים לשנת 2004 ואילך

[127] מקור: חוזר פנסיה 2-3-2005 סעיף 6. תחילה – מאזנים אקטוארים לשנת 2004 ואילך

[128] מקור: חוזר פנסיה 2004/2 סעיף 1ג. תחילה – 12 בפברואר 2004.

(3) יצוין כי חברה מנהלת תהיה רשאית לערוך את סקר עמיתים באמצעות רואה חשבון מבקר חיצוני, ובלבד שימולאו כל התנאים הנדרשים להלן.[129]

(ב) **מועד סקר עמיתים שנתי**

סקר עמיתים שנתי יושלם לפני פרסום הדוחות הכספיים של הקרן; זאת, על מנת לאפשר לחברה מנהלת לשלב את ממצאי הסקר בזמן הכנת הדוחות הכספיים. [130]

(ג) **קריטריונים לבחירת אקטואר בוחן**

אקטואר בוחן ייבחר על ידי חברה מנהלת בהתאם לקריטריונים המופיעים בנספח 5.2.1.13.

(ד) **קריטריונים לבחירת מומחה לביקורת ממ"מ**

מומחה לביקורת ממ"מ ייבחר על ידי חברה מנהלת בהתאם לקריטריונים המופיעים בנספח 5.2.1.13.

(ה) **תפקידי האקטואר הבוחן** [131]

(1) המאזן האקטוארי עליו תתבסס הקצאת סיוע ממשלתי, ייערך במלואו על ידי אקטואר בוחן נוסף על אקטואר ממונה של חברה מנהלת, לרבות בחירת ההנחות המוגדרות בפסקת משנה 2(א) להלן.

(2) לגבי כל מאזן אקטוארי אחר, האקטואר הבוחן אינו חייב לחשב מחדש את ההתחייבויות וההכנסות העתידיות של הקרן, במידה והגיע למסקנות הבאות:

(א) ההנחות המרכזיות העומדות בבסיס המאזן האקטוארי, אשר אינן מפורטות בהוראות של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון, הינן סבירות. דוגמאות להנחות כאמור - הנחת עליית השכר הפנסיוני האישי, הנחות להשלמת נתונים חסרים וכו';

(ב) הבקרות בהן משתמש אקטואר ממונה של חברה מנהלת מספיקות על מנת לזהות טעויות פוטנציאליות בהערכת התחייבויות והכנסות עתידיות של הקרן. המסקנה האמורה תתבסס, לכל הפחות, על בחינת התהליך לפיו אקטואר החברה המנהלת אימת את חישובי ההתחייבויות וההכנסות העתידיות, לרבות:

(1) בדיקת אקטואר ממונה של חברה מנהלת את סדר גודל ההתחייבויות וההכנסות העתידיות על פי נתונים ממוצעים (שכר מבוטח, אחוז פנסיה וכו');

(2) בדיקת אקטואר החברה המנהלת של "test cases" ממערכת מחשוב ההתחייבויות וההכנסות העתידיות;

(3) דרך חישוב השפעת הגורמים הפוטנציאליים השונים המשפיעים על התנועה בגירעון/עודף מאז תאריך המאזן הקודם.

---

[129] מקור: חוזר פנסיה 2004/2 סעיף 4. תחילה – 12 בפברואר 2004.

[130] מקור: חוזר פנסיה 2004/2 סעיף 5. תחילה – 12 בפברואר 2004.

[131] מקור: חוזר פנסיה 2004/2 סעיף 8. תחילה – 12 בפברואר 2004.

(3) על אקטואר בוחן לוודא שהדוח האקטוארי, המפורסם בדוחות הכספיים של הקרן, מתאר במדויק את ההנחות והשיטות בהן השתמש אקטואר חברה מנהלת.

(4) על אקטואר בוחן להוציא דוח המתעד את תוצאות הסקר שבוצע על ידו, ואת היקף העבודה שנעשתה על ידו. הדוח האמור יוגש למנהל המיוחד של הקרן.

(ו) **תפקידי המומחה לביקורת ממ"מ**[132]

תפקידי המומחה לביקורת ממ"מ הינם:

(1) לוודא שהשיטות והבקרות בהן משתמש מנהל מערכת המידע של הקרן מספיקות על מנת להבטיח את שלמות, מהימנות ודיוק הנתונים המשמשים לחישוב ההתחייבויות וההכנסות העתידיות של הקרן .

(2) להוציא דוח המתעד את תוצאות הסקר שבוצע על ידו, ואת היקף העבודה שנעשתה על ידו. הדוח האמור יוגש למנהל המיוחד של הקרן.

(ז) **החלפת אקטואר בוחן ומומחה לביקורת ממ"מ**[133]

חברה מנהלת של קרן תחליף את האקטואר הבוחן ואת המומחה לביקורת ממ"מ, לכל הפחות אחת לארבע שנים.

1.2.4. הוראות לקופת גמל מרכזית לקצבה

(א) בהמשך להוראות לכלל קרנות הפנסיה בסעיף קטן 1.2.1, להלן יפורטו הוראות ספציפיות לקופת גמל מרכזית לקצבה.

(ב) הנחות: [134]

(1) קצב גידול ריאלי בשכר הממוצע במשק: 1.2% לשנה.

(2) בוטל.

(3) שיעורי יציאה לנכות:

חברה מנהלת של קרן ותיקה רשאית לא להשתמש בטבלת שיעורי החלמה מנכות בתנאי שהגישה לממונה, כמפורט בסעיף קטן 1.2.1 (ב) לעיל, טבלת שיעורי יציאה לנכות המתחשבת בשיעורי ההחלמה מנכות.

(4) בוטל.

(5) על קופת גמל מרכזית לקצבה יחולו הנחות דמוגרפיות ופיננסיות בהתאם לאמור בסעיפים: 1.2.1(ב), 1.2.1(ג), 1.2.1(ד)(2)(ב), 1.2.1(ד)(2)(ד), 1.2.1(ד)(3)(א)(5), 1.2.1(ד)(3)(ב), 1.2.1(ד)(3)(ג)(2), 1.2.1(ד)(4)(א), 1.2.1(ד)(4)(ב)(5), 1.2.1(ד)(5), 1.2.1(ד)(6), 1.2.1(ד)(7)(א) וסעיפים 1.2.1(8) עד 1.2.1(ד)(13) כולל.

(ג) הערכת התחייבויות

(1) מחויבות אקטוארית של עמית בשל עובדים ובשל מקבלי קצבאות תחושב כערך נוכחי של סך תשלומי הקצבאות הצפויים להיות משולמים לעובדים או למקבלי קצבאות,

---

[132] מקור: חוזר פנסיה 2004/2 סעיף 9. תחילה – 12 בפברואר 2004.

[133] חוזר פנסיה 2010-3-4 שמתקן את סעיף 10 בחוזר 2004/2. תחילה – 11 באפריל 2010

[134] מקור: חוזר 2013-3-1 סעיף 5. תחילה – דוחות כספיים לשנת 2012.

בכפוף לאמור בתקנות קופת גמל מרכזית לקצבה. ולפי הנחת התשואה על השקעות חופשיות.[135]

(2) מחויבות אקטוארית תחושב באופן הבא:

(א) מחויבות אקטוארית צבורה של עמית בשל עובדים ומחויבות אקטוארית בשל גידול שוטף תחושב לפי שיטת יחידת זכאות חזויה (Projected Unit Credit Method).

(ב) על אף האמור בפסקה (א), החברה המנהלת רשאית לחשב את המחויבות האקטוארית האמורה לפי שיטה אחרת, ובלבד שהתקיימו כל אלה:

(1) חברה מנהלת ביצעה בדיקה מקיפה ויסודית של השיטה החלופית ביחס למאפייני הקופה ומצאה כי היא מתאימה יותר למאפייני הקופה.

(2) חברה מנהלת הגישה לממונה על שוק ההון בקשה מנומקת בכתב, במסגרתה תפורט השיטה החלופית ויצוין בה כי התקיים האמור בפסקה (א) לעיל. לבקשה האמורה תצורף הצהרה של אקטואר החברה המנהלת, בה הוא מאשר את האמור בבקשה.

(3) הבקשה האמורה אושרה מראש ובכתב על ידי הממונה על שוק ההון.

לעניין זה:[136]

"**אירוע מזכה**" - פרישה או פטירה של עובד זכאי.

"**גידול שוטף**" - גידול צפוי במחויבות אקטוארית צבורה של עמית, הנובע מגידול בשיעור הקצבה במהלך השנה העוקבת לשנת המאזן.

"**הנחת התשואה על השקעות חופשיות**" - כמשמעה בסעיף קטן 1.2.2 (ג)(3).

"**עובד**" - עובד זכאי שטרם אירע לו אירוע מזכה.

(3) **הערכה תקופתית**[137]

אחת ל-3 שנים תעריך החברה המנהלת של הקופה את ההתחייבויות, הנכסים וההפקדות הצפויות בחמש השנים הקרובות. הערכה זו, אשר תצורף כנספח למאזן האקטוארי של הקופה, תכלול בחינה של שינויים בלתי צפויים בהנחות האקטואריות של הקופה והשפעתם על תזרים התשלומים של הקופה.

1.2.5 **הוראות לקרן השתלמות לעובדי הוראה**[138]

חברה מנהלת של קרן השתלמות לעובדי הוראה תחשב מאזן אקטוארי לקרן בהתאם להנחות המפורטות להלן:

(א) על קרן השתלמות לעובדי הוראה יחולו הנחות דמוגרפיות ופיננסיות בהתאם לאמור בסעיף קטן 1.2.1.

(ב) הערכת התחייבויות: התחייבות אקטוארית תחושב כערך נוכחי של סך התשלומים הצפויים לעמיתים הקיימים בקרן במועד המאזן והוצאות הניהול הצפויות, ולפי שיעורי התשואה חסרת הסיכון. ההערכה האמורה לא תכלול הנחות לגבי הצטרפות של עמיתים חדשים לקרן ההשתלמות בעתיד.

---

[135] מקור: חוזר 2-3-2012 סעיף 5. תחילה – 9 בדצמבר 2012.

[136] מקור: חוזר 2-3-2012 סעיף 2. תחילה – 9 בדצמבר 2012.

[137] מקור: חוזר 2-3-2012 סעיף 10. תחילה – 9 בדצמבר 2012.

[138] מקור: חוזר גמל 2-2-2021 סעיף 2. תחילה- החל מהדיווחים ליום 31 באוגוסט 2022.

(ג) הערכת הכנסות עתידיות מתשלומי דמי גמולים לקרן: תחושב כערך נוכחי של סך דמי הגמולים הצפויים, ולפי שיעורי התשואה חסרת הסיכון. ההערכה האמורה לא תכלול הנחות לגבי הצטרפות של עמיתים חדשים לקרן ההשתלמות בעתיד.

2. חישוב הערך הגלום

ראו פרק 3 בחלק 4 של שער 5 לעניין דיווחים לממונה על שוק ההון.

2.1 אימוץ המלצות הוועדה לקביעת כללים ועקרונות לפרסום הערך הגלום[139]

חישוב הערך הגלום לצורכי גילוי, ייעשה על פי הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח הוועדה לקביעת כללים ועקרונות לפרסום הערך הגלום[140].

2.2 הבהרות הנוגעות לאמור בדוח הוועדה[141]

(א) לצורך חישוב עלות ההון (סעיף 6 בדוח), יש לקחת בחשבון את ההון הרגולטורי הנדרש בגין העסקים הנכללים בחישוב הערך הגלום.

(ב) הגדרה של ריבית חסרת סיכון (סעיף 10.2 בדוח) - יובהר כי בעת חישוב הערך הגלום יש לקחת בחשבון את וקטור הריבית האחרון לתאריך בגינו מחושב הערך הגלום.

3. תיעוד מודלים, הנחות ומחקרים בביטוח חיים ובריאות[142]

3.1. חברת ביטוח תתעד את המודלים, ההנחות והמחקרים עליהם מתבסס אקטואר החברה וזאת בהתאם להנחיות המפורטות בנספח 5.2.1.14.

3.2. חברת ביטוח תתעד את תהליך הטיפול החשבונאי בעדכוני המודלים, ההנחות והמחקרים, בהתאם לסעיף 3.1, לרבות השיקולים והנימוקים האם מדובר בשינוי שיטה חשבונאית, תיקון טעות או שינוי אומדן, וזאת בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי IAS8 לעניין "מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות".

לעניין סעיף קטן זה –

"ביטוח בריאות" – כהגדרתו בסעיף 1.1.3 למעט תתי הענפים: "עובדים זרים", "שיניים" ו"נסיעות לחו"ל".

"ביטוח חיים" - כהגדרתו בסעיף 1.1.2.

---

[139] מקור: חוזר ביטוח 2007-1-11 סעיף 3. תחילה – 31 בדצמבר 2007.

[140] דוח הועדה נמצא באתר: http://mof.gov.il/hon/documents/%D7%94%D7%A1%D7%93%D7%A8%D7%94-%D7%95%D7%97%D7%A7%D7%99%D7%A7%D7%94/insurance/memos/2007-1-11_appendix.pdf

[141] מקור: חוזר ביטוח 2007-1-11 סעיף 4. תחילה – 31 בדצמבר 2007.

[142] מקור: חוזר ביטוח 2019-1-9. תחילה - לגבי מודלים ומחקרים עליהם מתבססת החברה בדוחות כספיים ומאזן כלכלי ליום 31 בדצמבר 2019 ואילך. תיעוד של מודלים ומחקרים שלא עודכנו בדוחות הכספיים ובמאזן הכלכלי בגין 31 בדצמבר 2019 יסתיים עד ליום 31 בדצמבר 2020.

עמדות הממונה על שוק ההון

עמדת הממונה על שוק ההון מס' 1 - נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך דיווח כספי[143]

1. עקרונות כלליים

העקרונות העומדים בבסיס הערכת עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך הדוחות הכספיים הם מקצועיות, עקביות וזהירות.

א. מקצועיות משמעה שימוש בהכשרתו ובניסיונו של אקטואר בקביעת מסגרת הנחות ומודלים המתאימים לאופי הסיכונים הגלומים בהתחייבויות, תוך עמידה בסטנדרטים מקצועיים ודרישות רגולטוריות, ובין היתר תוך הכרת הסביבה העסקית כאמור בסעיף 3.6.ז בתקן 1 של אגודת האקטוארים בישראל. היבטים מקצועיים נוספים שעל אקטואר ליישם מפורטים בסעיפים 2 עד 4 להלן.

ב. עקביות משמעה תהליך סדור ומוגדר מראש שבמהלכו בוחן אקטואר את סבירות ההנחות, המודלים ושיטות העבודה על פי הניסיון בפועל ועל פי הבנתו את הסיכונים בבסיס ההתחייבויות. בנוסף, עקביות משמעה כי עדכונים להנחות ולמודלים מבוצעים רק כאשר עדכונם משקף, לפי שיקול דעתו המקצועי של האקטואר, שיפור של ההערכה או שיפור של תהליך ההערכה באופן שאינו פוגע פגיעה מהותית בהערכה. אקטואר מעדכן הנחות, מודלים, או שיטת עבודה:

1) במהלך תהליך סדור ומוגדר מראש כאמור;

2) כמענה להתפתחויות מהותיות שלא היו צפויות במועד ההערכה הקודם;

3) כאשר האקטואר קבע סמנים מוגדרים המאותתים על צורך בבחינה של הנחות מסוימות או מודלים. דוגמאות לסמנים אפשריים הן מדדים משוק ההון המאותתים על הצורך לבחינת הנחת שיעור ההיוון או רמות סף לשיעור העודף או החוסר בהערכות בטפסי דיווח אשר מאותתים לאקטואר בצורך לבחינת ההנחות או המודלים בענפים שונים.

מרכיב חשוב של עקרון העקביות הוא תיעוד. בהתאם למהותיות, אקטואר יתעד הנחות ומודלים קיימים, תהליך בחינתם, מהות השינויים שביצע בהנחות ובמודלים והסיבות לשינויים. אחד המאפיינים של תיעוד מספק הוא היכולת לשחזר (ברמת קירוב מספקת) הערכות קודמות, לרבות הסיבות לבחירת ההנחות והמודלים בשימוש.

כחלק מובנה בשיטת ההערכה, האקטואר מפעיל שיקול דעת מסוים. לדוגמא, בבחירת ההערכה מתוך התוצאות של המודלים שבשימוש קבוע על-ידו, בבחירת מקדמי התפתחות במשולשי תביעות, וכדומה. ככל ששיקול דעת זה מתועד ומנומק, ומופעל באופן מקצועי ועקבי, הפעלת שיקול הדעת, אינה מהווה חוסר עקביות. מובהר כי עדכון בסיסי נתונים לצורך הכנת הערכת התחייבויות מעודכנת, ככל שעדכון זה הינו חלק משיטת העבודה של האקטואר, אינו מהווה שינוי להנחות ולמודלים על פי סעיף זה.

ג. זהירות משמעה, כאמור בהצהרת האקטואר על פי פרק 1 בחלק 4 של שער 5 לעניין גילוי לציבור[144] כי "העתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח". כלומר, לגבי העתודה שחושבה על ידי האקטואר, קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי העתודה שנקבעה בשייר תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח[145].

לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות, הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות. יחד עם זאת, ככל שישנן מגבלות בניתוח הסטטיסטי[146], יפעיל האקטואר שיקול דעת ויתכן שימוש בשיטות אקטואריות מקובלות. להלן דוגמאות לטיפול אפשרי במגבלות כאמור:

---

[143] מקור: עמדת ממונה שה. 2076-2015 מה-12 בינואר 2015

[144] עד לפרסום הפרק, ראו פרק ג' לנספח א' בחוזר ביטוח 1-1-2015 שעניינו "הערכה אקטוארית בביטוח כללי".

[145] יובהר כי סעיף זה אינו חל על הערכת ההוצאות העקיפות

[146] יובהר כי במועד פרסום עמדה זו, מקובל כי קיימת מגבלה לנתח את הסיכון הסיסטמי באופן סטטיסטי

1) לעניין הסיכון הרנדומאלי - בחינת מספר שיטות אקטואריות, ושימוש בשיקול דעת בקביעת האומדן ביחס לתוצאות השיטות השונות;

2) לעניין הסיכון הסיסטמי - זיהוי השפעות סיסטמיות מהותיות (פנימיות וחיצוניות), ושימוש בשיקול דעת באופן שילובן.

ריבית ההיוון המתאימה לבחינת הזהירות היא על פי עקום ריביות חסר סיכון המותאם לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות. כמו כן, בבחינה זו יש להתחשב באופן שערוך הנכסים בדוחות הכספיים העומדים כנגד ההתחייבויות.

2. שיעור היוון תזרים התחייבויות

א. שיעור היוון הוא חלק ממכלול ההנחות הנדרשות בקביעת העתודה, ולכן על אקטואר לקבוע את אומדן שיעור ההיוון במסגרת תהליך בחירת שאר ההנחות כמתואר בסעיף 1 לעיל, הכולל בין היתר תיעוד אופן בחירת האומדן ואופן עדכונו (כולל, אם ניתן, קביעת מדדים לעדכונו);

ב. לצורך קביעת שיעור היוון, על אקטואר להתחשב בנושאים המפורטים בתקן ההיוון של אגודת האקטוארים בישראל;

ג. קיימת גישה בחלק מהחברות של קביעת שיעור היוון של 0% (קרי, העדר היוון). לעניין זה יש לציין:

1) גישה זו קיימת גם בארצות אחרות, אולם מכיוון שבישראל נהוג, בחישוב העתודה לעדכן (להצמיד) את תשלומי התביעות מהעבר ליום המאזן, העדר היוון תשלומים הצמודים ליום המאזן משמעו הנחת היוון של 0% ריאלי, השונה מהנחה של 0% נומינאלי, הנהוגה במקומות אחרים בעולם, בהם תשלומים אינם מעודכנים ליום המאזן;

2) העדר היוון אינו פוטר את האקטואר מתהליך קביעת שיעור ההיוון המתואר בסעיפים א-ב לעיל.

3. קיבוץ ענפים

לצורך עקרון הזהירות ניתן לבצע קיבוץ ענפים כדלקמן:

א. בענפים שאינם מקובצים (ראו הגדרה בסעיף קטן 1.1.1)- יש להתייחס לכל ענף בנפרד, אך ניתן לקבץ את כל שנות החיתום (או נזק) בענף. יובהר כי בדוחות המוגשים למפקח בהם החלוקה היא לשנות חיתום (או נזק), יש לחלק את מרווח חוסר הוודאות בין השנים השונות, בהתאמה לחוסר הוודאות בהן ועל פי שיקול דעת האקטואר;

ב. בענפים מקובצים (ראו הגדרה בסעיף קטן 1.1.1) - ניתן להתייחס לכולם כמקשה אחת;

ג. ניתן להתייחס להעדר מתאם מלא בין ענפים שונים לצורך הפחתת המרווח הכולל.

4. קביעת גובה העתודה בגין פוליסות שנמכרו בפרקי זמן הסמוכים ליום המאזן ובגין סיכונים לאחר יום המאזן

א. נוהג מיטבי זה חל גם על אופן הערכת ההתחייבויות הביטוחיות בגין פוליסות שנמכרו בסמוך ליום המאזן ובגין סיכונים שטרם חלפו (Unexpired Risk);

ב. לעניין סיכונים שטרם חלפו - ההתייחסות תהיה לחוסר הוודאות המאפיין תביעות תלויות ביום המאזן;

ג. ככלל, קיימים נתונים מעטים וחוסר וודאות רב יותר לגבי התפתחות תביעות בגין פוליסות שנמכרו בסמוך ליום המאזן ולגבי סיכונים שטרם חלפו. יתכן שחוסר וודאות זה יוביל לבחירה שונה של מודלים להערכת התחייבויות ביטוחיות בפרקי זמן אלו, לדוגמא בחירה במודלים המסתמכים על שיעור נזקים מפרמיה.

5. תחולה

עמדת ממונה זו תחול על כל חברות הביטוח העוסקות בענפי ביטוח כללי, למעט חברת ביטוח אשר לא מינתה אקטואר ממונה.[147]

לעניין זה, "ענפי ביטוח כללי" - כהגדרתם בסעיף קטן 1.1.1.

6. תחילה

עמדת ממונה זו תחול לגבי הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015 ואילך[148].[ע]

[147] ראו פרק 9 בחלק 2 של שער 5, לעניין אקטואר ממונה ואקטואר ראשי.

[148] יצוין כי בהתאם לעמדה - חברת ביטוח רשאית הייתה לבחור ליישם את הוראות עמדת ממונה זו החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2014, ובלבד שפעלה גם בהתאם לאמור בסעיף 5ב(2) לחוזר 2013-1-1 "חישוב עתודות בביטוח כללי" ובסעיף 6.ב. לחוזר ביטוח 2015-1-1 "הערכה אקטוארית בביטוח כללי".

<u>עמדת הממונה על שוק ההון מס 2 - כפילות סיוע ישיר</u>

יש לוודא כי לא קיימת כפילות ביחס לסיוע הישיר בגין השנה הנוכחית. במקרה שבו נכסי הקרן (המבוססים על המאזן החשבונאי) כוללים את תשלום הסיוע הישיר הצפוי בשנה הקרובה (המחושב על פי ערך הנכסים ביום המאזן), על האקטואר לוודא כי לא כלל סיוע ישיר זה בבואו להעריך את הסך הכולל של הסיוע הישיר המחושב כערך הנוכחי של סך הכנסות עתידיות צפויות מתשלומי הסיוע הממשלתי הישיר.[149] [ע]

[149] מקור: מכתב הבהרה שה. 6200-2012 מה-2 בפברואר 2012